

Ekologinen ja turvallinen hevostapahtuma - opas järjestäjälle

Hanna Virtanen, Inkeri Pesonen,
Seppo Hyyppä, Johanna Tanhuanpää

Ekologinen ja turvallinen hevostapahtuma - opas järjestäjälle

Hanna Virtanen, Inkeri Pesonen,
Seppo Hyyppä, Johanna Tanhuanpää

ISBN:	978-952-5267-17-4 (verkkojulkaisu)
Toimittanut:	Hanna Virtanen, MTT Inkeri Pesonen, MTT Seppo Hyypä, MTT Johanna Tanhuanpää, Agropolis Oy
Valokuvat:	Ypäjän Hevosopiston arkisto / Kaisa Kähö, Marko Kullanen, Kirsti Piminäinen, Helena Jansson, Hanna Virtanen, Menna Rantala, Johanna Tanhuanpää, Juha Pirkkamaa, Sirpa Kurppa, Ilari Rantala, Sonja Holma, Hippola / Pirje Paananen
Taitto:	SKN Works Oy / Sirkku Stork
EquineLife-logo:	Ritva Pesonen
Julkaisija ja kustantaja:	Agropolis Oy, Humppilantie 9 A, 31600 Jokioinen
Julkaisuvuosi:	2008

Tämä julkaisu on toteutettu osana EquineLife-hanketta hankekumppaneiden ja lounaishämäläisten kuntien sekä Euroopan Unionin LIFE Ympäristö –rahoituksella. Julkaisija ja tekijät sekä heidän taustaorganisaationsa eivät vastaa mahdollisista virheistä tai puutteista tässä julkaisussa eivätkä niiden julkaisun käyttäjälle mahdollisesti aiheuttamista välittömistä tai välillisistä vahingoista.

Sisällysluettelo

LUKIJALLE	7
1 JOHDANTO	8
2 LAINSÄÄDÄNTÖ JA MUUT MÄÄRÄYKSET	
HEVOSTAPAHTUMISSA	10
HEVOSTAPAHTUMIA KOSKEVA ELÄINSUOJELULAINSÄÄDÄNTÖ	10
KANSALLISET SEKÄ KANSAINVÄLISET RAVI- JA RATSASTUSKILPAILUSÄÄNNÖT	13
3 TAPAHTUMAN SUUNNITTELU	
YMPÄRISTÖJÄRJESTELMÄN AVULLA	14
LÄHTÖTILANTEEN KARTOITUS	14
Organisaatio ja toiminnot	15
Lainsäädäntö	16
Nykyiset ympäristöasioiden hallintatavat	18
Riskikartoitus	18
Näkökohdat	18
4 YMPÄRISTÖ	19
JÄTEHUOLTO	19
SIIVOUS	27
LANTAHUOLTO	29
KÄYMÄLÄT	30
JÄTEVEDET JA VESIHUOLTO	31
MELU JA PÖLY	32
LIIKENNE	31
ENERGIAN KULUTUS	34
MATERIAALIEN HANKINTA JA TILAPÄINEN RAKENTAMINEN	35
EKOTASE	37

5 TURVALLISUUS	38
VARAUTUMINEN POIKKEUS- JA HÄTÄTILANTEISIIN	38
HENKILÖTURVALLISUUS	40
HEVOSTEN TURVALLISUUS	43
LIKENNETURVALLISUUS	45
VARTIOINTI	47
PÄIHTEET	47
YLEISÖTILAISUUDEN JÄRJESTÄJÄN VASTUU VAHINGOISTA	48
6 HEVOSTEN HYVINVOINTI	49
RAVIKILPAILUJA SUOMESSA KOSKEVAT SUOMEN HIPPOKSEN RAVIKILPAILUSÄÄNNÖT. RATSASTUSKILPAILUJA PUOLESTAAN SÄÄTELEVÄT SUOMEN RATSASTAJAINLIITON SEKÄ KANSAINVÄLISEN RATSASTAJAINLIITON FEIN KILPAILUSÄÄNNÖT.	49
HEVOSEN KÄSITTELIJÄN AMMATTITAITO	49
HEVOSTEN KILPAILUKUNTO JA -KELPOISUUS	49
ELÄINLÄÄKINTÄ JA VAROAJAT	51
DOPINGVALVONTA HEVOSTEN OSALTA	51
POIKKEUKSELLISET RATA- JA SÄÄOLOSUHTEET	52
7 JÄRJESTELMÄN TOTEUTTAMINEN JA ARVIOINTI	55
TOIMINTAPERIAATTEET	55
SEURANTA JA ARVIOINTI SEKÄ JATKUVA PARANTAMINEN	57
8 YMPÄRISTÖJÄRJESTELMÄN HYÖDYT	59
LOPUKSI	60

Lukijalle

Suomessa järjestetään vuosittain noin 800 hevosalan tapahtumaa, joihin osallistuu hevosia yli 12 000 ja katsojia noin 870 000. Hevostapahtumissa suuri huomio kiinnittyy luonnollisesti hevoseen – sen hyvinvointiin ja turvallisuuden takaamiseen. Hevostapahtumat ovat kuitenkin muiden yleisötapahtumien tavoin kulutustapahtumia, joista aiheutuu paljon erilaisia ympäristövaikutuksia.

Tämä opas on syntynyt EquineLife -hankkeen tuotoksena. Hankkeen pilottikohteet, vuoden

2006 Kuninkuusravit Forssassa ja vuoden 2007 Finnderby ja niistä saadut kokemukset toimivat esimerkkeinä eri teemoja esiteltäessä. Oppaan kirjoitustyössä on kokemusten ja kirjallisuuden lisäksi käytetty EquineLife-hankkeeseen tehtyjä Hämeen ammattikorkeakoulun opiskelijoiden tekemiä opinnäytetöitä.

Toivomme kirjan kannustavan turvallisen ja viihtyisän sekä ympäristömyötäisen tapahtuman järjestämiseen!

Jokioisilla 8.5.2008

Tekijät

1 Johdanto

Hevosala on voimakkaasti luonnonvaroihin ja maankäyttöön perustuva toimiala. Hevoset tarvitsevat suurehkoja alueita jalotteluun, liikkumiseen sekä tallissa oloon. Myös hevosten kilpailupaikat – raviradat, ratsastuskentät – ovat näkyviä elementtejä maisemassa. Hevostalous ja –urheilu ei voi jatkua ja kehittyä ilman, että ympäristöstä pidetään hyvää huolta.

Yleisötapahtumissa käytetään paljon kertakäyttötavaraa ja aiheutetaan liikenneuuhkia sekä melua. Ne näkyvät laajalle ja jokainen valitus melusta, roskaamisesta tai häiriöstä muokkaa suuren yleisön ja päättäjien mielikuvia. Tapahtumassa ympäristöasioista huolehtiminen viestii yleisölle siitä, että ympäristöstä välitetään. Myönteisen julkisuuskuvan lisäksi ympäristöasioiden huomioiminen tarkoittaa järjestäjälle usein pienempiä kuluja esimerkiksi sähkö- ja jätelaskuissa.

Hevostapahtumissa suurin huomio kiinnittyy luonnollisesti itse hevoseen ja sen hyvinvointiin ja turvallisuuden takaamiseen. Hevonen on saaliseläin, joten koulutettukin hevonen toimii vaistoajensa varassa. Suurimman turvallisuusrisikin hevostapahtumissa muodostavat kuitenkin yleensä ihmiset, jotka eivät osaa käsitellä tai huomioida hevosta. Myös yleisön, kilpailijoiden ja hevosten turvallisuus sekä hevosten hyvinvointi on jatkuvasti yhä keskeisemmässä asemassa.

Suomen Ratsastajainliitto ry (SRL) valvoo ratsastuskilpailuja Suomessa. Liiton alaisuuteen kuuluvat ratsastuksen olympialajit kouluratsastus, kenttäratsastus ja esteratsastus, sekä lisäksi matkaratsastus, lännenratsastus, valjakkoajo, vikellys, islanninhevosratsastus sekä vammaisratsastus. Kansainvälisen ratsastajanliiton FEI:n jäsenenä SRL saa järjestää myös kansainvälisiä kilpailuja. Vuosittain Suomessa järjestetään satoja kansallisen sekä alue- ja seuratason kilpailuja eri ratsastuksen lajeissa.

Mittavin ratsastustapahtuma on syksyisin järjestettävä, maailmancupin osakilpailu Helsinki International Horse Show, joka on suurin sisätiloissa järjestettävä urheilutapahtuma Suomessa. Tapahtuma houkuttelee Helsinkiin yli 40 000 kävijää vuosittain. EquineLife –hankkeen pilotikohteena vuonna 2007 ollut Finnderby on puolestaan maamme vanhin ja tunnetuin ulkokentällä järjestettävä kansainvälinen ratsastuskilpailu. Nykyisin se kerää vuosittain noin 10 000 katsojaa, 180 ratsastajaa ja 230 hevosta. Finnderby on ensisijaisesti rataesteratsastuskilpailu, jonka yhteydessä kilpaillaan vuodesta riippuen mahdollisesti myös koulu- ja kenttäratsastuksessa. Kilpailu järjestettiin ensimmäisen kerran vuonna 1973.

Raviurheilu on volyymiltään ratsastusurheilua suurempaa. Raviradoilla tapahtumia seuraava vuosittain noin 800 000 katsojaa. Lisäksi ratojen ulkopuolisissa etäpelipisteissä katsojia on lähes 900 000. Raveja järjestetään vuosittain noin 560, ja niihin osallistuu yli 8 000 hevosta sekä noin 3 000 ohjastajaa. Ravikilpailuissa pelattavien hevospelien (toto- ja ennakkopelit) kokonaisvaihto on yli 200 miljoonaa euroa vuodessa. Ravikilpailutoimintaa Suomessa johtaa Suomen Hippos ry. Suomessa raveja järjestetään ympäri vuoden, kaikkina päivinä joulua lukuun ottamatta. Kilpailujen kirjo vaihtelee kansainvälisen tason suur- tapahtumista ja maakuntaratojen viikoittaisista kilpailuista aina pieniin kylä- ja jääraiveihin. Suomessa ajetaan kaksi EM-osakilpailua, Vermon Finlandia-ajo sekä vuonna 2002 EM-osakilpailuksi noussut Kouvolan Kymi GP. Suurin ravitapahtuma Suomessa on kuitenkin suomenhevosille tarkoitettu Kuninkuusravit. Ensimmäiset Kuninkuusravit pidettiin vuonna 1924, ja viime vuosina siitä on kasvanut yksi mittavimmista suomalaisista kesätapahtumista 60 000 katsojallaan.

Kuva 1. Vuoden 2006 Kuninkuusraveissa Forssassa yleisöä oli paikalla kahden päivän aikana 60 000.

Tämä opas on tarkoitettu hevostapahtumien järjestäjille malliksi ympäristö-, turvallisuus- ja hevosten hyvinvointiasioiden kehittämisessä. Työkaluna asioiden kehittämisessä on käytetty ympäristöasioiden hallintajärjestelmiä, jotka on tarkoitettu erilaisten organisaatioiden (tässä tapauksessa tapahtumaorganisaation) ympäristöasioiden kokonaisvaltaiseen kehittämiseen. Oppaassa esitettyjä asioita on sovellettu vuoden 2006 Forssan Kuninkuusraveihin sekä kesän 2007 Finn-derbyyn Ypäjällä. Toimintamallit ja esimerkit on pyritty tuomaan esille mahdollisimman yksityiskohtaisesti, jotta toiminnot olisi helppo soveltaa myös muualla. Kirjan alussa taustoitetaan hevostapahtumia koskevaa lainsäädäntöä ja muita sääntöjä. Luvussa 3 kerrotaan ympäristöjärjestelmistä sekä niiden tavoitteista. Tämän jälkeen luvuissa 5, 6 ja 7 avataan hevostapahtumien ympäristö-, turvallisuus- ja hevosen hyvinvointinäkö-

kohtia ja kerrotaan toimenpiteistä pilottitapahtumista. Lopuksi luvussa 8 annetaan työkaluja järjestelmän toteuttamiseen. Jokaisen luvun perässä on kysymyspatteristo, joka on tarkoitettu helpottamaan paitsi itse asioiden ymmärrystä, myös asioiden soveltamistyötä itse tapahtumaan.

Vaikka esimerkkeinä toimivat isot tapahtumat, ovat tässä kirjassa kerrotut ympäristö-, turvallisuus- ja hyvinvointinäkökohdat samantyyppisiä tapahtuman koosta riippumatta. Oppaassa keskitytään turvallisuuden osalta hevosten ja ihmisten fyysiseen turvallisuuteen. Tietoturvallisuuteen, elintarviketurvallisuuteen, sähköturvallisuuteen, teknisten järjestelmien ja rahan käsitteilyn turvallisuuteen ei tämän oppaan puitteissa puututa. Näistä kaikista osa-alueista on jo olemassa hyviä oppaita.

2 Lainsäädäntö ja muut määräykset hevostapahtumissa

Kaikkia tapahtumia ja niiden järjestämistä säätelevät kansallinen lainsäädäntö ja kuntakohtaiset säädökset. Lisäksi hevostapahtumia koskevat eläinsuojelusäädökset sekä omat, toimialakohtaiset säännöt, kuten kansalliset sekä kansainväliset ravi- ja ratsastuskilpailusäännöt.

Tapahtumaa järjestettäessä tärkeimmät viranomaistahot ympäristö- ja turvallisuusasioissa ovat kunnan ympäristö- ja terveysturvaviranomainen, rakennusvalvontaviranomainen, pelastus- ja poliisilaitos sekä liikennemerkkiasioissa tielaitos. Viranomaisiin tulisi ottaa yhteyttä jo aikaisessa suunnitteluvaiheessa.

Tapahtumaa järjestettäessä tulee muistaa seuraavat ilmoitukset ja suunnitelmat:

- Kirjallinen ilmoitus yleisötilaisuudesta poliisille (entinen huvilupa)
- Melu- ja tärinäilmoitus kunnan ympäristöviranomaiselle
- Pelastus/turvallisuussuunnitelma, jota laadittaessa ollaan yhteydessä ainakin kunnan pelastustoimeen sekä poliisiin
- Jäte- ja saniteettihuoltoselvitys pelastussuunnitelman yhteydessä
- Suurissa tapahtumissa liikennesuunnitelma poliisille

Kirjallinen ilmoitus yleisötilaisuudesta tulee olla poliisilla vähintään viisi vuorokautta ennen tilaisuutta. Mikäli tapahtuma on luonteeltaan sellainen, ettei se edellytä erityistä järjestyksen valvontaa, tai tapahtuman osallistujien määrä on vähäinen, ilmoitusta ei tarvitse tehdä.

TAPAHTUMIA KOSKEVA KESKEINEN YMPÄRISTÖ- LAINSÄÄDÄNTÖ

- **Kunnalliset jätehuoltomääräykset**
Jätelain 17§ mukaan kunnalla on mahdollisuus antaa kuntaa tai sen osaa koskevia yleisiä määräyksiä. Kunnan jätehuoltomääräykset voivat esimerkiksi velvoittaa tapahtuman järjestäjiä erottelemaan hyötykäyttöön soveltuvia jätteitä, kuten pahvi-, bio- ja energiajätettä.
- **Kunnalliset ympäristönsuojelumääräykset**
Ympäristönsuojelulain 19§ mukaan kunta voi antaa tarpeellisia, paikallisista olosuhteista johtuvia kuntaa tai sen osaa koskevia yleisiä määräyksiä. Tapahtumia koskevat määräykset liittyvät tavallisesti meluntorjuntaan.

- **Ympäristönsuojelulaki ja -asetus (86/2000, 169/2000)**
Lain tavoitteena on ehkäistä ympäristön pilaantumista, turvata terveellinen ja viihtyisä ympäristö, ehkäistä jätteiden syntyä ja edistää luonnonvarojen kestävää käyttöä.
- **Jätelaki ja -asetus (1072/1993, 1390/1993)**
Laki koskee jätettä, sen syntymisen ehkäisemistä sekä sen vaarallisen ja haitallisen ominaisuuden vähentämistä, jätteen hyödyntämisen edistämistä, jätehuollon muuta järjestämistä, roskaantumisen ehkäisemistä sekä roskaantuneen alueen puhdistamista.

Ympäristölupa

Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaan toimintaan on oltava lupa. Ympäristöluvassa voidaan luvansajalle määrätä myös tapahtuman järjestämiseen liittyviä rajoituksia tai ehtoja. Esimerkiksi Suomen suurin yksittäinen hevosenomistaja, Hevosopisto Oy, on ympäristöluvan piirissä. (YSL 43 §, NaapL 17 §)'.

Ravikeskukset ovat harvoin ympäristöluvan alaisia, mutta viranomainen saattaa tulevaisuudessa tulkita useiden tallien muodostamien kokonaisuuksien välille 'teknisen ja toiminnallinen yhteyden, (Ympäristönsuojelulain 35§), jolloin luparajana oleva 60 hevosen määrä ylittyy helposti.

Hygienia- ja turvallisuussäädökset

- **Terveydensuojelulaki ja -asetus (763/1994, 1280/1994)**
Tämän lain tarkoituksena on väestön ja yksilön terveyden ylläpitäminen ja edistäminen sekä ennalta ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa terveyshaittaa. Laki ja asetus ohjaavat tapahtumanjärjestämisessä elintarviketurvallisuutta ja -hygieniaa sekä jätehuollon järjestämistä.
- **Elintarvikelaki (23/2006)**
Elintarvikelain tarkoituksena on muun muassa varmistaa elintarvikkeiden ja niiden käsittelyn turvallisuus sekä elintarvikkeiden hyvä terveydellinen ja muu elintarvikemääräysten mukainen laatu ja suojata kuluttajaa elintarvikemääräysten vastaisten elintarvikkeiden aiheuttamilta terveysvaaroilta ja taloudellisilta tappioilta.
- **Yleinen hygienia-asetus (852/2004/EY)**
Hygienia-asetus sisältää kaikkia elintarviketuoneistoja koskevat yleiset rakenteelliset ja toiminnalliset vaatimukset, vaatimukset elintarvikkeiden kuljetukselle ja käsittelylle, vesihuollolle, henkilökunnan hygienialle ja koulutukselle, elintarvikkeiden pakkaamiselle ja lämpökäsittelylle ja elintarviketeen käsittelylle sekä kasvien ja eläinten alkutuotantoa koskevia vaatimuksia.
- **Sosiaali- ja terveysministeriön päätös 54/02/95**
Säätölee ulkona tai suuressa tapahtumassa tapahtuvaa elintarvikkeiden myyntiä. Suurella yleisötilaisuudella tarkoitetaan tilaisuutta, johon ennakoitua osallistuvan yhtä aikaa yli 500 henkeä.
- **Järjestyslaki (612/2003)**
Järjestyslaki pyrkii edistämään järjestystä ja turvallisuutta yleisillä paikoilla. Aiemmin Suomessa olivat voimassa kunnissa hyvin erilaiset järjestyssäännöt, mutta nyt yleiseen järjestykseen liittyvät säännöt ovat koko maassa samat.
- **Pelastuslaki sekä Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (468/2003, 787/2003)**
Pelastuslakia sovelletaan tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäisyyn, pelastustoimintaan ja väestönsuojeluun.
- **Sosiaali- ja terveysministeriön asetus elintarvikkeiden myynnistä ulkotilassa sekä suurten yleisötilaisuuksien hygieenisistä järjestelyistä ja jätehuollosta (731/2007)**
Asetus tarkentaa Terveydensuojelulain 25 § ohjeita mm. suurten yleisötilaisuuksien jätehuollosta.

- **Laki eräistä naapuruussuhteista (Naapuruussuhdelaki) (26/1920)**
Lain tavoite on naapurien suojaaminen kiinteistöjen ja niiden käytöstä aiheutuvien vaikutusten haittavaikutuksilta. Laki sisältää säännöksiä rakennusten käytöstä ja sijoittamisesta siten, ettei niistä aiheudu naapureille kohtuutonta haittaa.
- **Työturvallisuuslaki (738/2002)**
Lain tarkoituksena on parantaa työympäristöä ja työolosuhteita työntekijöiden työkyvyn turvaamiseksi ja ylläpitämiseksi sekä ennalta ehkäistä ja torjua työtapaturmia, ammattitauteja ja muita työstä ja työympäristöstä johtuvia työntekijöiden fyysisen ja henkisen terveyden haittoja.
- **Kokoontumislaki (530/1999)**
Kokoontumislain tarkoituksena on turvata perustuslaissa säädetyn kokoontumis-

vapauden käyttämistä sekä ohjata yleisten kokousten ja yleisötilaisuuksien järjestämistä tarpeellisilla järjestysluonteisilla säännöksillä.

- **Laki järjestyksen valvojista (533/1999)**
Laissa säädetään järjestystä ja turvallisuutta valvomaan asetettujen henkilöiden, eli järjestyksenvalvojien, velvollisuuksista ja valtuuksista. Järjestyksenvalvojat on voitu asettaa tehtävään esimerkiksi kokoontumislain (530/1999) ja järjestyksilain (612/2003) nojalla.
- **Maankäyttö- ja rakennuslaki sekä -asetus (132/1999, 895/1999)**
Lain tarkoitus on taata alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehitystä.

Kuva 2. Suurissa yleisötapahtumissa liikenteen- ja pysäköinninohjauksen onnistuminen vaikuttaa merkittävästi koko tapahtuman onnistumiseen. Kuvassa Jokioisten Lions Clubin talkootyöläisiä valmistautumassa Kuminkuusravikokitukseen Forsassa.

Edellä esitetty lainsäädäntö koskee kaikkia yleisötapahtumia. Hevostapahtumia koskee lisäksi eläinsuojelulainsäädäntö.

Hevostapahtumia koskeva eläinsuojelulainsäädäntö

Hevostapahtumaan osallistuvia ratsastajia, hevosenomistajia ja –ohjastajia koskevat hevosalan omien säännösten lisäksi myös eläinsuojelusäädökset. Tapahtuman järjestäjän on eläinsuojelulain toteuttamiseksi tarjottava sellaiset puitteet hevosille, että ne eivät joudu kärsimään kilpailutapahtumassa. Hevostapahtumia koskeva lainsäädäntö kattaa seuraavat lait ja asetukset:

- **Eläinsuojelulaki ja –asetus (247/1996, 396/427)**
Lain tarkoituksena on suojella eläimiä parhaalla mahdollisella tavalla kärsimykseltä, kivulta ja tuskalta. Lain tarkoituksena 11 on myös edistää eläinten hyvinvointia ja hyvää kohtelua.
- **Eläinkuljetusasetus (Neuvoston asetus EY N:o 1/2005)**
Neuvoston asetus eläinten kuljetuksesta säätelee selkärankaisten eläinten kaupallisen toiminnan yhteydessä tapahtuvaa kuljetusta.
- **Laki eläinten kuljetuksesta (1429/2006)**
Lailla on pantu täytäntöön eläinkuljetusasetus ja säädetty eläinkuljetusasetuksen ulkopuolelle jäävistä eläinten kuljetuksista. Säädösten tarkoituksena on suojella eläviä eläimiä kuljetuksessa ja sen yhteydessä vahingoittumiselta ja sairastumiselta sekä kaikelta vältettävissä olevalta kivulta, tuskalta ja kärsimykseltä.
- **Laki ja asetus eläinten lääkitsemisestä (617/1997)**
Lain tarkoituksena on ehkäistä ja vähentää eläinten lääkitsemisestä ihmisille, eläimille

ja ympäristölle aiheutuvia haittoja. Lakia sovelletaan lääkkeiden ja muiden eläinten käsittelyssä käytettävien aineiden sekä eläinten lääkitsemisessä käytettävien välineiden käyttöön eläimille. Lisäksi lakia sovelletaan näiden aineiden ja välineiden valvontaan.

Jokaisessa kansallisen tai kansanvälisen tason hevoskilpailussa on oltava vähintään yksi eläinlääkäri, joka valvoo eläinsuojelusäädösten noudattamista kilpailupaikalla. Tarkemmin eläinsuojeluvalvonnasta ja siihen liittyvistä lajisäännöistä kerrotaan luvussa 4 Hevosen hyvinvointi.

KANSALLISET SEKÄ KANSAINVÄLISET RAVI- JA RATSASTUSKILPAILUSÄÄNNÖT

Raviurheilua Suomessa säätelevät Suomen Hippoksen ravikilpailusäännöt, joita kaikkien ravikilpailuihin osallistuvien on noudatettava kilpailualueella kilpailuajana. Kilpailutoiminnassa ja hevosten käsittelyssä on noudatettava eläinsuojelulakia sekä muita eläinten käsittelyä koskevia määräyksiä.

Jokaisella maalla on omat ravikilpailusääntönsä, joihin osallistujan on perehdyttävä ulkomailla kilpaillessaan. Niiden osalta saa tarkemmin tietoa Suomen Hippoksesta.

Kansallisissa ratsastuskilpailuissa noudatetaan Suomen Ratsastajainliiton kilpailusääntöjä, joihin sisältyy yleinen osa sekä lajikohtaiset osiot.

Kansainvälisissä ratsastuskilpailuissa, kuten Finnderbyssä, toimitaan kansainvälisen ratsastajainliiton FEI:n (Fédération Equestre Internationale) sääntöjen mukaisesti. FEI:n säännöt säätelevät hyvin tarkoin kansainvälisen ratsastuskilpailun järjestämistä ja sen edellytyksiä. Lisäksi FEI:llä on erikseen kirjattuna Code of Conduct eli hevosen hyvinvointiin tähtäävät periaatteet, jotka löytyvät kansainvälisten kilpailujen kutsusta sekä säännöistä.

3 Tapahtuman suunnittelu ympäristöjärjestelmän avulla

Kaikki tapahtumat aiheuttavat ympäristövaikutuksia – esimerkiksi erilaisia päästöjä ja jätteitä. Viime vuosina tapahtumien ympäristöasioiden hoitoon on alettu kiinnittää yhä enemmän huomiota panostamalla esimerkiksi jätteiden lajitteluun, liikennekysymyksiin ja energiankulutuksen vähentämiseen. Massatapahtumiin on sovellettu myös ympäristöjärjestelmiä.

Ympäristöjärjestelmien tavoitteena on ohjata erilaisia organisaatioita ottamaan ympäristöasiat huomioon kattavasti toiminnassaan sekä parantaa ympäristömyötäisen toiminnan tasoa. Päämääränä on pienentää ympäristövaikutuksia, välttää ympäristövahinkoja ja hallita riskejä. Muun muassa suunnistuksen MM-kisat Tampereella 2001, yleisurheilun MM-kisat Helsingissä 2005 sekä Torinon olympialaiset 2006 käyttivät ympäristöasioiden hallintajärjestelmiä kehittääkseen tapahtumaa ympäristömyötäisempään suuntaan.

Euroopassa on käytössä lähinnä kaksi standardoitua ympäristöjärjestelmää, EMAS ja ISO14001. EMAS (Eco-Management and Audit Scheme) on Euroopan yhteisön ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmä. Se on Euroopan yhteisön jäsenmaille tarkoitettu ympäristöasioiden hoitoa parantava järjestelmä. ISO 14001 (International Organization for Standardization) on kansainvälisen standardoimisjärjestön kehittämä ympäristöasioiden hallinnan standardi. Järjestelmät ovat peruseriaatteiltaan samanlaisia. Molemmissa järjestelmän rakentamisen ohjeet ja vaatimukset ovat peruseriaatteiltaan kuvan 3 mukaista. Ainoa suuri käytännön ero ISO14001:n ja EMAS:n välillä on se, että EMAS-järjestelmässä on laadittava julki-

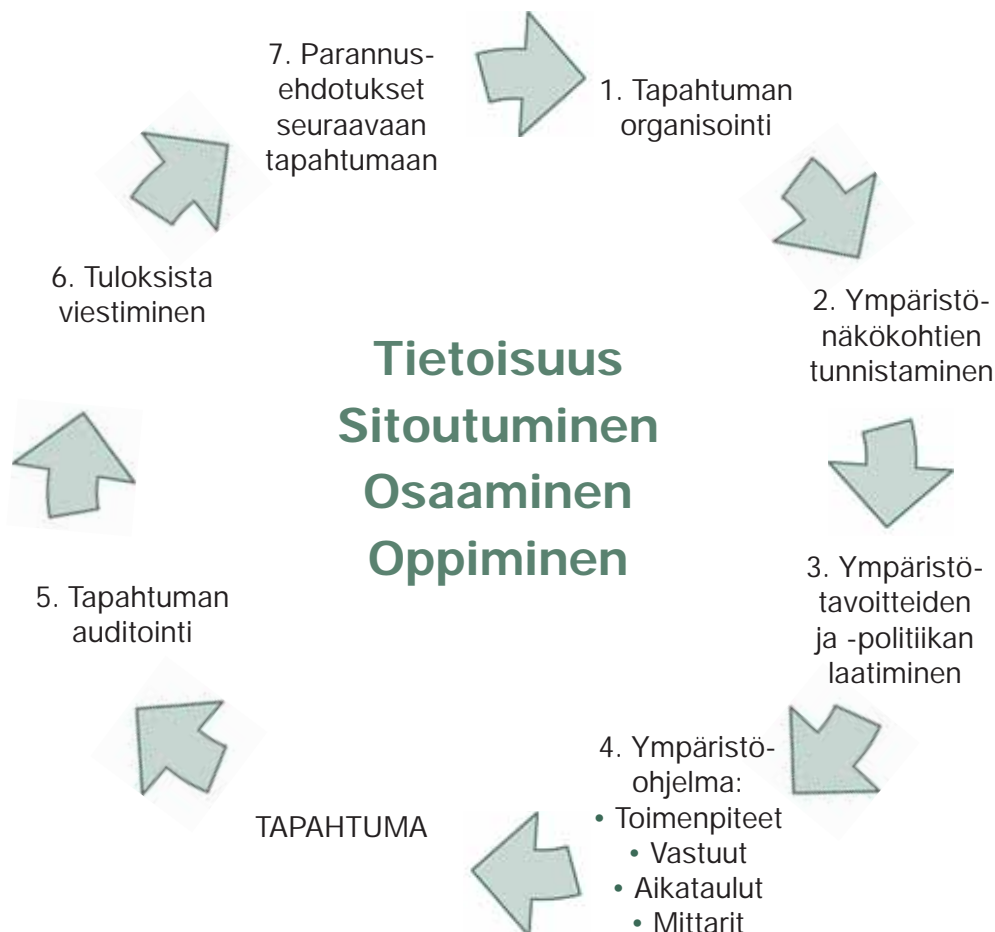
nen selonteko toimipaikan tai organisaation ympäristöasioista. Standardoitujen järjestelmien lisäksi Euroopassa on eri toimialoille räätälöityjä omia ympäristöjärjestelmiä, esimerkiksi Suomessa käytössä olevat pk-yrityksille tarkoitettu EcoStart ja Kirkon ympäristödiplomi.

Ympäristöjärjestelmän soveltaminen tapahtumiin on oma haasteellinen kokonaisuutensa. Tapahtuma kestää yleensä vain hyvin lyhyen ajan, sen järjestäminen on usein vastuutettu monelle eri taholle ja talkooväkeä on runsaasti. Lisäksi tapahtumaa järjestettäessä organisaation resurssit on venytetty äärimmilleen, ja kiire leimaa työtä. Oman haasteensa asettavat Kuningruusuvien kaltaiset liikkuvat tapahtumat, joissa järjestäjä ja tapahtumapaikka vaihtuvat vuosittain. Tällöin tapahtuman järjestäminen on kertaluontoinen projekti jokaiselle järjestäjälle, jolloin kaiken pitää onnistua kerralla.

LÄHTÖTILANTEEN KARTOITUS

Kun organisaatio ryhtyy rakentamaan ympäristöasioiden hallintajärjestelmää, on sen tiedettävä oman toimintansa lähtötaso – vain siten voidaan asettaa tavoitteita paremman toiminnan saavuttamiseksi. Lähtötilanteen kartoitusta kutsutaan nimellä nykytila-analyysi tai ympäristökatselmus. Tässä oppaassa ympäristöasioiden lisäksi myös hevosen hyvinvointiin ja tapahtuman turvallisuuteen liittyvät seikat on huomioitu.

Usein sama joukko ihmisiä järjestää kisat vuodesta toiseen, jolloin asiat ovat heidän mielisään ns. hiljaisena tietona. Tämä tieto on hyvä saa-

Kuva 3. Jatkuvan parantamisen ympyrä hevostapahtumassa.

da tallennetuksi, jotta työ- ja toimintaohjeet täsmeytyvät ja viestintä helpottuu. Dokumentointi helpottaa seuraavan tapahtuman järjestämistä, kun kirjalliset tallenteet esimerkiksi työnohjaukseen ovat käytettävissä. Tiedon keräämisessä ja tallentamisessa voidaan käyttää apuna vaikkapa opinnäytetyön tekijää, mikäli resurssit ovat tiukassa.

Ympäristökatselmuksessa kuvataan seuraavat asiat:

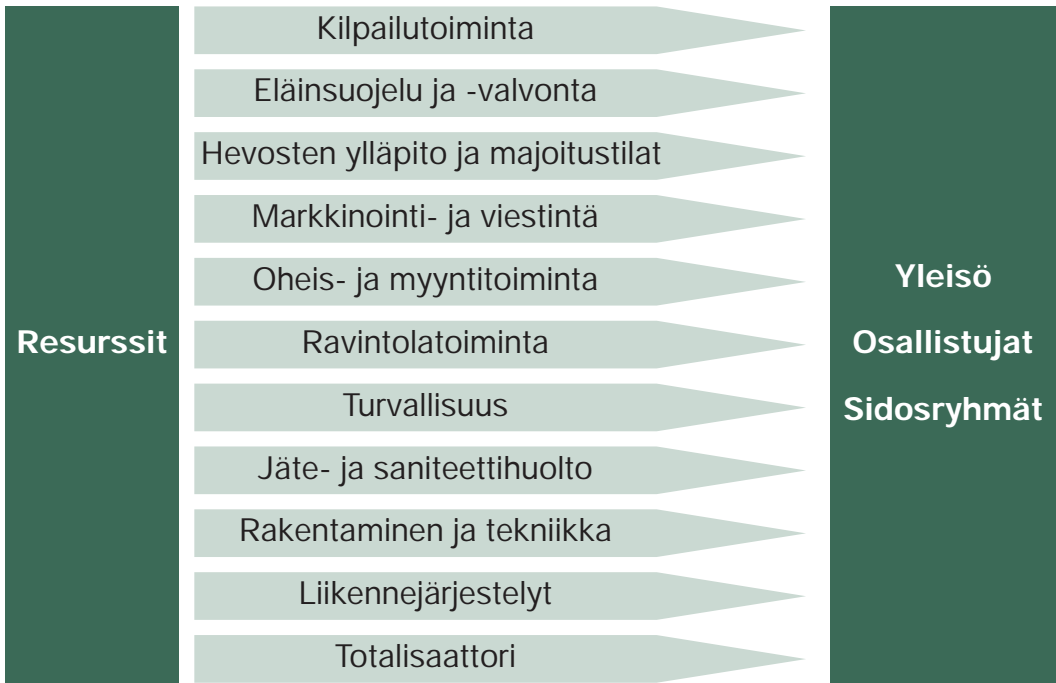
1. Tapahtuman organisaatio ja toiminnot
2. Tapahtumaa koskeva lainsäädäntö, määräykset ja sidosryhmien vaatimukset
3. Tapahtumaa koskevat nykyiset ympäristö-, hyvinvointi- ja turvallisuus-asioiden hallintatavat (ts. miten kyseisiä asioita on hoidettu tähän asti, esimerkiksi jätehuolto)

4. Riskikartoitus sekä aikaisemmat vaara- ja onnettomuustilanteet
5. Tapahtumaan liittyvät ympäristö-, hyvinvointi- ja turvallisuusvaikutukset

Kun lähtökartoitus on tehty, organisaation toimintatavat suunnitellaan sellaisiksi, että ne aiheuttavat mahdollisimman vähän ympäristöhaittoja.

Organisaatio ja toiminnot

Tapahtuman organisaatiosta ja toiminnoista on hyvä piirtää kuva, jolloin koko tapahtuman toiminnot voidaan hahmottaa helposti. Suurissa tapahtumissa tähän yleensä pyritäänkin. Organisaatiokuvasta tulevat esille vastuut ja niiden suhteet. Myös toiminnot voi piirtää kuvan muotoon, jolloin tapahtuman koko ja laajuus tulee hyvin esille.

Kuva 4. Prosessikuva hevostapahtumasta

le, ja ympäristö-, turvallisuus- ja hevosen hyvinvointinäkökohtien osoittaminen on helpompaa.

Lainsäädäntö

Ympäristöjärjestelmän keskeinen edellytys on, että organisaatio, tässä tapauksessa tapahtumaorganisaatio, täyttää lainsäädännön vaatimukset ja jopa ylittää ne. Keskeinen hevostapahtumia koske-

va ympäristö-, turvallisuus- ja hevosten hyvinvointilainsäädäntö on esitetty luvussa 2. Kuitenkin lainsäädäntö- ja lupa-asiat tulee tarkistaa viranomaisilta, sillä jokaista kuntaa koskevat esimerkiksi oma jätehuolto- ja ympäristösäädökset. Kaikissa lainsäädäntöön liittyvissä asioissa kunnan viranomainen on ensimmäinen taho, johon kannattaa ottaa yhteyttä.

Nykytila-analyysin jälkeen tapahtumanjärjestäjällä pitäisi olla vastaukset seuraaviin kysymyksiin:

- Mitä toimintoja ja oheistoimintoja tapahtumaan kuuluu, ja kuka niistä on vastuussa?
- Miten ympäristö-, turvallisuus-, ja hevosen hyvinvointiasioita tapahtumassa hoidetaan tällä hetkellä?
- Noudatetaanko tapahtumassa lainsäädäntöä ja muita tapahtumaa koskevia sääntöjä?
- Millaisia vaara- tai onnettomuustilanteita aikaisempina vuosina on ollut, ja mitä niistä on opittu?
- Mitkä ovat tapahtuman merkittävät ympäristö-, turvallisuus-, ja hevosen hyvinvointinäkökohdat?

Kuninkuusravien 2006 työryhmä lähti aluksi arvioimaan sitä, mitä kaikkia ympäristö-, turvallisuus- ja hevosten hyvinvointinäkökohtia tapahtumaan liittyy. Työryhmä kävi läpi muun muassa alaan liittyvää kirjallisuutta ja tutkimustietoa, lainsäädäntöä sekä tapahtumia, joissa ympäristöasiat on huomioitu. Työryhmän jäsenet myös vierailivat elokuussa 2005 Seinäjoen kuninkuusraveissa.

Alla koottuna lista erilaisista näkökohdista, joita ravitapahtumien ympäristö-, turvallisuus- ja hevosten hyvinvointiasioihin liittyy:

YMPÄRISTÖASIAT

- 1) Jätteet ja käymälät
- 2) Liikenne
- 3) Melu ja naapuruston kärsimä häiriö
- 4) Energiankulutus
- 5) Viestintä ja ympäristövalistus
- 6) Vaikuttaminen alihankkijoihin ja sidosryhmiin (sisältää leirintä-alueet ja iltajuhlan)
- 7) Materiaalien hankinta
- 8) Tilapäinen rakentaminen
- 9) Jätevedet ja vesihuolto

TURVALLISUUSASIAT

- 1) Työntekijöiden, kilpailijoiden ja yleisön turvallisuus
- 2) Hevosten turvallisuus (sis. varikkoalueen ja voittajaseremonioiden turvallisuuden)
- 3) Elintarvikkeiden turvallisuus
- 4) Rahojen käsittely
- 5) Toimitilaturvallisuus (sis. varikkoalueen)
- 6) Tietoturvallisuus
- 7) Teknisten järjestelmien turvallisuus
- 8) Ympäristöturvallisuus
- 9) Liikenneturvallisuus
- 10) Häätätilanteet (sekä ihmiset että hevoset)

HYVINVOINTIASIAT

- 1) Hevosen kilpailukunto
- 2) Juomaveden saatavuus (vesihuolto) (huomioidaan myös ympäristöasioissa)
- 3) Kaviouran ja verryttelyalueiden kunto
- 4) Säätilan vaikutukset
- 5) Melu (huomioidaan myös ympäristöasioissa)
- 6) Hevosen ja ohjastajan varusteet
- 7) Hevosen käsittelijän ammattitaito

- 8) Hevoskuljetuskalusto ja itse kuljetus
- 9) Pesumahdollisuudet
- 10) Valjastuskatokset ja -karsinat sekä hoitotilat

Tämän jälkeen ryhmän jäsenet arvioivat ne merkittävimmät osa-alueet ympäristö-, turvallisuus- ja hyvinvointiasioiden osalta eli ne osa-alueet, jotka kaipasivat eniten kehittämistä vuoden 2006 Kuninkuusraveissa.

Merkittäviksi näkökohdiksi valittiin:

Ympäristö

- jätehuolto ja jätteiden lajittelun tehostaminen
- alueen yleinen siisteys
- lantahuollon tehostamisen varikkoalueella.

Turvallisuus

- osallistujien, hevosten ja työntekijöiden turvallisuuden takaaminen varikko- ja kilpailualueella
- varautuminen hevosten loukkaantumiseen

Hevosten hyvinvointi

- kaviouran ja verryttelyalueiden kunnon varmistaminen
- säätilan vaikutusten huomioiminen
- juoma- ja pesuveden saatavuuden varmistaminen
- eläinlääkintäpalvelujen lisääminen

Alustavien suunnitelmien pohjalta laadittiin tarkemmat toimenpidesuunnitelmat, joita käytiin läpi myös Kuninkuusravien eri toimikuntien vetäjien kanssa. Näistä on tarkemmin tietoa luvussa 8 järjestelmän toteuttaminen ja arviointi

Lainsäädäntö sekä muut tapahtumaa koskevat säädökset on hyvä listata. Kannattaa myös harvinaista, tulisiko lainsäädännön seuraaminen vastuuttaa tietyille henkilöille tapahtumaorganisaatioissa.

Nykyiset ympäristöasioiden hallintatavat

Nykyiset tapahtuman ympäristöasioiden hallintatavat saadaan selville haastattelemalla siivouksesta, jätehuollosta, käymälöistä, rakentamisesta jne. vastaavia henkilöitä. Haastatteluin voidaan kartoittaa myös turvallisuuteen ja hevosen hyvinvointiin liittyvät seikat, sillä ne ovat keskiössä hevos tapahtumissa.

Riskikartoitus

Henkilöiden, eläinten ja ympäristön fyysiseen turvallisuuteen liittyy runsaasti riskejä kuten terveys-, tapaturma- ja ympäristöriskejä. Seurauksena näistä tulee myös esimerkiksi taloudellinen tai imago riski.

Riskikartoitus voidaan tehdä esimerkiksi työpajatyypisessä istunnossa tapahtuman prosessitai organisaatiokuvan pohjalta, jossa tapahtuman keskeiset henkilöt eri vastuualueilta yhdessä pohtivat tapahtuman riskejä ja vaaratilanteita.

Riskit kerätään listaksi, arvioidaan niiden vakavuus, ja tehdään toimenpidesuunnitelmat niihin varautumiseksi. Liitteessä 1 on esimerkki riskien arviointilomakkeesta, ja lisäksi luvussa 5 Varautuminen poikkeus- ja hätätilanteisiin käydään läpi pelastussuunnitelmaan sisällytettävää vaaratilanteisiin varautumista.

Riskikartoituksen lisäksi tulee kartoittaa tapahtuman aikaisemmat vaara- ja onnettomuus tilanteet. Tämä tehdään haastattelemalla pitkäaikaisia työntekijöitä ja käymällä läpi mahdollisia tapahtumasta tehtyjä raportteja. Kun vaara- ja onnettomuus tilanteet on käyty läpi sekä riskikartoitus laadittu, tarkistetaan että tarvittavat toimenpiteet vaaratilanteiden estämiseksi on tehty.

Näkökohdat

Lopuksi tapahtuman edellisten tietojen ja kokemusten perusteella ympäristö-, turvallisuus- ja hevosten hyvinvointinäkökohdat voidaan miettiä yhteisessä palaverissa eri vastuuhenkilöiden kesken. Käymällä läpi tämän oppaan luvut 4 - 6 on mahdollista kartoittaa oman tapahtuman kehittämiskohteet. Ekotaseen laskemisesta sekä riskiarvioinnista voi myös nousta kohteita näkökohdiksi.

TARKISTUSLISTA

- Onko tapahtuman organisaatio kuvattu ja toiminnot listattu?
- Oletteko selvittäneet tapahtumaan liittyvän ympäristö-, turvallisuus- sekä hevosen hyvinvointilainsäädännön, määräykset ja sidosryhmien vaatimukset?
- Onko nykyiset ympäristöasioiden toimintatavat dokumentoitu (esim. jätehuolto)?
- Onko aikaisemmat vaara- ja onnettomuus tilanteet listattu ja käyty läpi siten, että ne eivät voi enää toistua?
- Onko kaikki edellä oleva selkeästi dokumentoitu?

Ympäristökatselmukseen kuuluvat ympäristö-, turvallisuus- sekä hevosen hyvinvointinäkökohdat voidaan kirjata ylös ja arvioida vasta, kun oppaan luvut 4 - 6 on käyty läpi. Luvussa 7 on lisäksi käytännön vinkkejä tavoitteiden laatimiseen.

4 Ympäristö

Ympäristöasioiden yhä parempi huomioiminen on paitsi imago- ja kustannuskysymys, myös sijoitus riskienhallintaan ja ympäristöhaittojen ehkäisemiseen. Lisäksi ennakoidaan kiristyvän ympäristölainsäädännön vaikutuksia.

Hevostapahtumia koskevat ympäristönäkökohdat ovat mm. seuraavia:

- jätteet ja roskaantuminen
- käymälät
- maaston kuluminen
- liikenne
- melu ja pöly
- materiaalien hankinta ja kulutus
- ravintolatoiminta
- energiankulutus
- vesihuolto ja jätevesien käsittely
- tilapäinen rakentaminen
- ympäristöviestintä

Tapahtumasta riippuen eri ympäristönäkökohdat painottuvat eri tavoin - esimerkiksi kaikissa tapahtumissa ei synny kohtuuttomasti melua, tai jätevesien johtaminen hoituu kunnan viemä-

röinnin kautta. Siksi ympäristönäkökohdat on mietittävä erikseen jokaisen tapahtuman kohdalla.

Nyrkkisääntönä voidaan kuitenkin todeta, että jätehuolto ja siivous sekä käymälät kannattaa aina hoitaa parhaalla mahdollisella tavalla. Tapahtuma ei ole onnistunut, jos alue on epäsiisti ja vessat haisevat ja niihin pitää jonottaa. Jätteiden lajittelu antaa kuvan modernista tapahtumasta, jossa pidetään huolta ympäristöstä.

JÄTEHUOLTO

Tapahtuman järjestäjä on aina velvollinen huolehtimaan alueen siistinä pitämisestä ja syntyvien jätteiden lajittelusta ja kuljetuksesta. Jätehuolto suunniteltaessa ensimmäiseksi tulisi tarkistaa kunnan jätehuoltomääräykset ja olla jätehuoltoyritykseen yhteydessä. Kunnianhimoiset suunnitelmat voivat kariutua hintaan tai jätteen hyötykäytön puuttumiseen alueella, mikäli suunnitelmista ei keskustella ajoissa.

Jätehuollon suunnittelu on tärkeä aloittaa heti tapahtuman muun suunnittelun yhteydessä,

Hevostapahtumien ympäristöasioita säätelevät keskeiset lait ja säädökset:

- Kunnalliset jätehuoltomääräykset
- Kunnalliset ympäristönsuojelumääräykset
- Ympäristönsuojelulaki ja -asetus (86/2000, 169/2000)
- Jätelaki ja -asetus (1072/1993, 1390/1993)
- Ympäristölupa

jotta se saadaan toimivaksi. Tässä oppaassa on jätehuollon osalta hyödynnetty Roskajoukko Oy:n (2003) laatimaa Tapahtumajärjestäjän käsikirjaa, Ympäristö- ja terveys -lehden julkaisemaa Turvallinen yleisötilaisuus –teosta (2003), Tapahtumanjärjestäjän ympäristö-opasta (1999) sekä EquineLife- hankkessa Kuninkuusravien 2006 ja Finnderbyn 2007 aikana hankittuja kokemuksia.

Jätelaki ja jätehuoltomääräykset

Jätteiden käsittelyä ja loppusijoittamista säätelee Suomessa Jätelaki ja -asetus. Jätelain mukaan ”Jäte on hyödynnettävä, jos se on teknisesti mahdollista ja jos hyödyntämisestä ei aiheudu lisäkustannuksia verrattuna muulla tavoin järjestettyyn jätehuoltoon. Ensisijaisesti on pyrittävä hyödyntämään jätteen sisältämä aine ja toissijaisesti sen sisältämä energia (6 §)”. Myös Terveydensuojelulaissa (763/1994) sekä Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa elintarvikkeiden myynnistä ulkotilassa sekä suurten yleisötilaisuuksien hygieenisistä järjestelyistä ja jätehuollosta (731/2007) säädetään suurten tapahtumien jätehuollosta.

Kunnalla on jätelain nojalla velvollisuus huolehtia mm. jätehuollon viranomaistehtävistä, jätehuollon palvelu- ja neuvontatehtävistä sekä hoitaa ympäristönsuojeluviranomaisen valvontatehtäviä jätetasoissa. Kunnalla on omat jätehuoltomääräyksensä, joita kunnan alueella on noudatettava. Pääkaupunkiseudulla jätehuoltomää-

räykset sisältävät jätteiden lajitteluelvoitteen myös yleisötapahtumille. On odotettavissa, että tulevaisuudessa lajitteluelvoite lisätään myös muiden, ainakin suurempien kaupunkien jätehuoltomääräyksiin.

Tapahtuman jätehuolto kannattaa aina kilpailuttaa. Kilpailutusta tehtäessä tulee olla jo tarkasti selvillä esimerkiksi siitä, lajitellaanko tapahtumassa jätteitä. Jätehuoltoyrityksen kalustosta riippuu, voidaanko eri jakeita kerätä. Jätteiden hyötykäyttömahdollisuudet riippuvat siitä, löytyykö tapahtumapaikan lähikunnista sopivia käsittelylaitoksia.

Jätteiden lajittelu

Tapahtumassa tyypillisesti muodostuvia jätejakeita ovat biojäte (ruoantähteet), paperi ja pahvi (esitteet, pahvilaatikat), pullot ja alumiinitölkit, mehutölkit, pakkaus- ja elintarvikemuovit sekä jätelö- ja karkkipaperit. Esimerkillisessä lajittelussa hyötykäyttöön saadaan kaikki jätteet, metallia sisältäviä jätelö- ja karkkipapereita lukuun ottamatta.

Jätteiden hyötykäyttömahdollisuudet vaihtelevat paikkakunnasta riippuen. Joillakin paikkakunnilla on mahdollista lajitella hyötykäyttöön lähes kaikki syntyvä materiaali, toisissa vain murto-osa. Ennen päätöstä lajittelun järjestämisestä tulee tarkistaa, onko lajiteltavat jakeet mahdollista saada hyötykäyttöön omalla alueella.

Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnan (YTV) alueen jätehuoltomääräykset yleisötilaisuuksien osalta (22 §): Kaikissa yleisötapahtumissa, joissa yleisölle tarjotaan elintarvikkeita, tulee muusta yhdyskuntajätteestä erotella ainakin seuraavat hyötykäyttöön soveltuvat jätteet:

pahvi, jos syntyy yli 50 kg tapahtumassa,

biojäte, jos syntyy yli 50 kg tapahtumassa,

energiajäte (kartonkitölkit ja –mukit, pikarit ja muovit), jos syntyy yli 50 kg tapahtumassa.

Yleisötapahtuman järjestäjä on vastuussa hyötyjätteiden erottelua koskevasta ohjauksesta ja neuvonnasta. Määräyksessä mainitut jätemäärät syntyvät noin 2000–3000 hengen tapahtumissa. Lajitteluelvoite pääkaupunkiseudulla koskee siis sitä suurempia tapahtumia.

Kuva 5. Finnderbyssä 2007 oli pahveille oma keräyspaikka.

Lajittelun järjestäminen on resurssikysymys taloudellisesti. Ylimääräisiä talkoolaisia tarvitaan lajitteluneuvojiksi. Energia- ja biojätteen vastaanottomaksut ovat pienemmät kuin sekajätteen, mutta erilaisten jäteasteiden (bio-, energia- ja seka-astiat) hankinta nostaa aluksi jätehuollon kustannuksia. Tapahtumanjärjestäjän harkittavaksi jää, halutaanko lajittelu kuitenkin järjestää, mahdollisista lisäkustannuksista huolimatta, tapahtuman imagosyiden vuoksi.

Mikäli tapahtumassa päätetään lajitella jätteet, tulee roska-astioihin selvästi merkitä, mikä

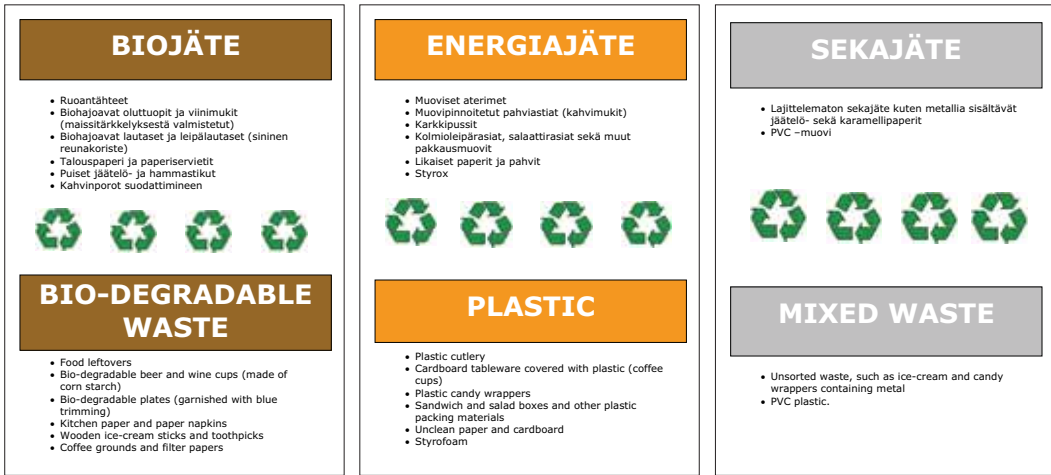
jae kuuluu mihinkin. Tapahtumasta riippuen ohjeet ovat eri kielillä. Esimerkkitaulukko jätteiden lajittelusta on tämän oppaan liitteessä 2, mutta jättejakeiden sopivuus hyötykäyttöön tulee tarkistaa vastaanottavalta jäteyhtiöltä.

Lajitteluneuvojat

Lajitteluneuvojen käyttäminen vaikuttaa merkittävästi lajittelun onnistumiseen. Neuvojen tehtävä on kertoa lajittelupisteelle tulevalle yleisölle, mihin säiliöön eri roskat kuuluvat. Sekä kuninkuusraiveissa 2006 että Finnderby 2007 tapahtumas-

TARKISTUSLISTA

- Oletteko tutustuneet/perehtyneet jätelakiin ja sen asettamiin vaatimuksiin? Noudatetaanko tapahtumassanne jätelain asettamia vaatimuksia?
- Onko teillä tiedossa, millaisia määräyksiä kunta on asettanut jäteasteiden osalta? Oletteko olleet yhteydessä kunnan ympäristöviranomaisiin?

Kuva 6. Fimnderbyn 2007 ohjeet jätteiden lajitteluun.

sa havaittiin, että neuvojalla varustetuissa lajittelupisteissä pystyttiin hyödyntämään jopa 80-90 prosenttia jätteistä. Ilman neuvoja olevissa pisteissä hyötyprosentti oli huomattavasti alhaisempi. Kun lajiteltavia jättejakeita on useita, yleisö ei jaksaa lajittelupisteellä lukea ohjeita ja heittää jätteet astioihin sen kummemmin ajattelematta. Tämä taas aiheuttaa sen, että kaikki jäte-erät päätyvät sekajätteeksi.

Lajitteluneuvojina voivat toimia esimerkiksi paikalliset koululaiset tai partiolaiset. Forssassa ja Ypäjällä jäteneuvojina toimivat lähialueen partiolaiset ja 4H-kerholaiset.

Lajitteluneuvojille tulee lähettää etukäteen ohjeet lajittelusta ja toimihenkilönä olemisesta. Lisäksi ennen tapahtumaa lajitteluneuvojat on hyvä kierrättää tapahtuma-alueella, opastaa itse lajittelutyössä sekä jakaa työvaatteet (hanskat, T-

Kuva 7. Fimnderbyssä 2007 jäteastioiden kansiin kiinnitettiin esimerkkejä sinne kuuluvista roskista lajittelun helpottamiseksi.

TARKISTUSLISTA

- Oletteko selvillä paikkakuntanne jätteiden hyötykäyttömahdollisuuksista?
- Oletteko varmistaneet jäteyrittäjältä, että tapahtumassa voidaan kerätä eri jätelajeita?
- Mikäli jätteitä lajitellaan tapahtumassa, onko tarkoitus käyttää apuna lajitteluneuvoja?
- Onko lajitteluneuvojen määrä riittävä, ja heille on tehty talkoosopimukset, sovittu mahdolliset palkkiot ja varattu tuuraajat?
- Onko lajitteluneuvojat vakuutettu?
- Onko lajitteluneuvoja opastettu riittävästi?
- Onko neuvojen varattu samanlaiset T-paidat tms., jotta he erottuvat yleisöstä?

paidat) sekä kahvi- ja lounasliput. Hyvin nuoret lajitteluneuvojat tarvitsevat runsaasti opastusta, joten neuvojen olisi hyvä olla yli 14 -vuotiaita.

Neuvojen tulee olla koko tapahtuman ajan lajittelupisteellä, mieluiten 2-3 neuvojaa per piste. Tapahtumanpitäjän harkittavaksi jää, jaetaan-ko neuvojat yhteen vai kahteen vuoroon. Jos neuvoja on vähintään kaksi per piste, ja lisäksi muutama ylimääräinen taukojen tuuraaja, voi neuvoja seistä pidemmänkin päivän lajittelupisteellä. Palkkioksi neuvoja saa talkooruoat ja kahvit, T-paidan tms., tai esimerkiksi ilmaisen sisäänpääsyn seuraavana päivänä ilman talkootyövaatimusta.

Mikäli lajitteluneuvojen käyttäminen tapahtumassa ei ole mahdollista, on opastuksen määrää lisättävä huomattavasti tai harkittua lajittelun hylkäämistä kokonaan.

Astioiden valinta

Ruoka- ja juomatarjoiluissa käytettävät astiat vaikuttavat merkittäväällä tavalla jätehuollon ja lajittelun suunnitteluun, sillä ruoka- ja juomatarjoilusta syntyvä jäte muodostaa yleensä suurimman osan tapahtuman jätteestä. Astioiden perusteella valitaan ne jätelajeet, joiden lajittelu ja kiertäminen järjestetään. Käytännössä on siis helpointa, jos kaikki tapahtuman ruoka- ja juomamyynit toteutetaan samanlaisilla astioilla. Näin varmistetaan, että laaditut lajitteluohjeistukset pitävät paikkansa.

Yleisötapahtuman ruoka- ja juomatarjoilu voidaan järjestää kolmella eri astiatyypillä tai niiden yhdistelmillä:

- kertakäyttöastiat
- kestoastiat
- syötävät astiat
- edellisten yhdistelmät

Sekä Kuninkuusraveissa 2006 että Finnderbysissä 2007 käytössä olivat kertakäyttöastiat. Kertakäyttöastioiden etuna on helppous, keveys ja edullisuus, mutta niistä kertyy myös suuria määriä jätettä. Valitsemalla kuitenkin hyötykäyttöön soveltuvia vaihtoehtoja kuten biohajoavia astioita voidaan vähentää merkittävästi sekajätteen määrää. Tähän pyrittiin myös hankkeen pilottitapahtumissa. Ruokailuun käytettävät lautaset olivat maatuva materiaalia, joten ne pystyttiin lajittelemaan biojätteisiin. Muut ruokailuvälineet voitiin puolestaan kerätä energiajätteeksi. Ypäjällä tosin myös mukit olivat biohajoavia ja siten lajiteltavissa biojätteeseen. Tämä aiheutti yleisössä kiinnostusta ja lajitteluneuvojat joutuivatkin useaan otteeseen vakuuttamaan, että mukit eivät olleet muovia vaan kompostoituvaa tärkkelystä. Biohajoavien astioiden hinta on ollut laskusuunnassa, joten kustannussyistä niitä ei tarvitse hylätä.

Molemmassa pilottitapahtumissa havaittiin, että kompostoituvat lautaset olivat hyvä valinta lajittelun onnistumisessa. Yleisön ei tarvinnut ero-

PIDÄ HUOLI YMPÄRISTÖTALKOOLAISISTA

- Kouluta talkoolaiset hyvin etukäteen
- Tee heidän kanssaan talkoosopimus
- Muista vakuuttaa talkoolaiset
- Tutustuta talkoolaiset alueeseen (jätepisteet, roskikset, jäteautot, säkkien keruupaikat)
- Käy vielä kerran jätejakeet läpi
- Kerro missä info- ja ensiapupiste ja pelastustiet sekä talkooruokala ovat
- Järjestä talkoolaisille huoltopiste, jonne saa laukut säilytykseen, juomaa, yms.
- Mahdollisuuksien mukaan järjestä talkooväen huoltojoukot, jotka tuovat juomaa yms.
- Tuo talkootöihin erikokoisia hanskoja, lippalakit, samanlaiset paidat/huomioliivit kaikille
- Tuo aurinkovoide & lippalakki/sadeasut erilaisten säiden varalle
- Jaa lista, jossa on vastuuhenkilöiden puhelinnumerot
- Varmista kaikille talkoolaisille samat edut
- Muista kiittää talkoolaiden panoksesta tapahtumassa!

tella ruoantähteitä, vaan koko lautanen oli mahdollista laittaa biojäteastiaan.

Jätteiden lajittelussa kannattaa olla realistinen. Joskus voi olla järkevää erotella vain poltettavaksi menevä jäte sekajätteestä. Jos tapahtuma on pieni, on hyvä miettiä kestoastioiden käytön mahdollisuutta. Laina-astioita voi kysellä esimerkiksi oman alueen Maa- ja kotitalousnaisilta, Martoilta tai eri yrityksiltä.

Jätejakeet ja syntyvä jätteen määrä

Riippuen tapahtuman luonteesta sekä ruoka- ja juomatarjoiluista, jätettä syntyy noin 50–110 g/kävijä. Kiinnittämällä edellä esitetyn tavoin huomiota materiaalivalintoihin ja lajittelemalla kierrätykseen soveltuvat materiaalit, saadaan kaatopaikalle päätyvän jätteen määrää huomattavas-

ti pienennettyä. Suuremmissa tapahtumissa jätehuoltoyritys voi punnita syntyvät jätteet. Punnitustoiveesta tulee kuitenkin aina mainita etukäteen.

Kuninkuusravien 2006 ravialueen kaikesta jätteestä noin 40 prosenttia saatiin kierrätettyä energia- ja biojätteeksi. Varsinaisilla lajittelupisteillä jätteestä saatiin hyötykäyttöön 80–90 prosenttia ahkerien lajitteluneuvojien ansiosta. Tulosta pidettiin onnistuneena, sillä lajittelu järjestettiin ensimmäistä kertaa kuninkuusraveissa tässä mittakaavassa. Jätettä syntyi yhteensä noin 94 g/kävijä, mikä asettuu yleisötapahtumien jätteen tuoton raaimeihin. Finnderbyssä 2007 päästiin parempaan tulokseen 60 prosentin hyötykäyttötuloksella. Pienemmässä tapahtumassa lajittelu oli mahdollista järjestää tehokkaammin.

Kävijämäärä	Jättemäärä (kg)	Jättemäärä (m ³)
500	25 – 55	1 – 2
5 000	250 – 550	10 – 20
50 000	2 500 – 5 500	100 – 200

Taulukko 1. Arvioitujen jättemäärien (kg ja m³) kävijämäärien mukaan

Jätesäiliöiden hankinta ja sijoittaminen

Jätesäiliöiden hankinnan osalta tapahtumanjärjestäjä voi kääntyä joko oman paikkakunnan jätehuoltoyrityksen tai valtakunnallisten jätehuoltoyritysten puoleen.

Jätesäiliöitä on useita eri kokoja. Tyypillisimmät ovat 140 l, 240 l ja 660 l. Säiliöt saattavat olla erivärisiä riippuen jätelajista. Mukien ja tuoppien keräämiseen käteviä on ns. mukimikot, joihin tuopit on pinottavissa päällekkäin. Tällöin tyhjennysväli on huomattavasti pidempi tavalliseen jätesäiliöön verrattuna.

Jätesäiliöiden sijoittamiseen pätee muutama perussääntö. Jätesäiliöt on sijoitettava:

- yleisön kulkureittien varsille
- ruokakojujen ja ravintoloiden yhteyteen
- niin, että ne näkyvät kaikkialle tapahtumapaikalla. Ne eivät saa kuitenkaan sijaita hankalasti tavoitettavissa paikassa eivätkä yleisön tai henkilökunnan tiellä (esim. ravintolateltan sisäntulot ja terassien reunustat)
- paikkaan, jossa ne ovat helposti tyhjennettävissä myös pahimman ruuhka-aikaan

Kuninkuusravien 2006 ja Finnderbyn 2007 aikana jätettä syntyi seuraavasti:

Kuninkuusravit 29. – 30.7.2006	Finnderby 28.6.-1.7.2007
Energiajäte 1300 kg	250 kg
Biojäte 950 kg	350 kg
Sekajäte 3400 kg	4000 kg
Yhteensä 5650 kg	1000 kg

- niin, ettei niistä aiheudu haju- tai muita haittoja esimerkiksi ruokailijoille

Sekä Kuninkuusraveissa 2006 että Finnderbysä 2007 suurin paine jätehuollon osalta kohdistui ravintolatelta- ja anniskelualueelle, jonne myös sijoitettiin suurin osa jätesäiliöistä (lajittelupisteet). Kuninkuusraveissa resurssit eivät riittäneet lajittelun järjestämiseen etusuoran ulkokatsomoalueelle, joten sinne sijoitettiin sekajätesäiliöitä. Lämpimänä vuodenaikana jäteasiat on muistettava sijoittaa riittävän kauas ruuanvalmistuk-

Kuva 8. Forssan Kuninkuusraveissa jätteenlajittelijat siivosivat myös pöytiä.

Kuva 9. VIP-tilojen mukimikot täytyivät Finnderby 2007- tapahtuman edessä biohajoavista tärkkelysmukeista.

seen ja –tarjoiluun varatuista tiloista.

Lajittelun onnistumisen kannalta jätteistöiden kansion on tapahtuman aikana hyvä olla kiinni. Yleisö kiinnittää enemmän huomioita lajitteluun, jos kansi joudutaan avaamaan. Mikäli paikalla on lajitteluneuvoja, hän voi nostaa kannen valmiiksi.

Jätteistöiden tyhjennys

Jätehuollon toimivuuden yksi tärkeä kulmakivi on säiliöiden helppo tyhjennettävyys. Tapahtumanjärjestäjän onkin mietittävä, kuinka säiliöt tyhjennetään. Asiat on hyvä käydä läpi yhdessä jätehuoltoyrityksen kanssa. Vaihtoehtoja on muun muassa seuraavia:

- pienet pyörälliset säiliöt vaihdetaan uusiin säiliöiden sisällä olevat jättesäkit vaihdetaan
- säiliöt tyhjennetään suoraan jäteautoihin
- käytetään keräysvälineitä, joita ei tarvitse tapahtuman aikana tyhjentää

Pyörällisten säiliöiden etuna on se, että niitä on helppo vetää perässä, vaikka jätteistöä olisikin painava. Toimivuuden kannalta on kuitenkin kiinnitettävä huomiota siihen, että vaihtosäiliöitä on riittävästä ja että kovassa tungoksessa säiliöiden kuljettaminen voi olla hankalaa. Tyhjentäminen on helppoa, jos alueella päivystävät jäteautot. Pienemmissä tapahtumissa jäteauton päivystys tulee kuitenkin turhan kalliiksi.

Jättesäkkien vaihtaminen uusiin on myös kätevää ja nopeaa. Niiden ongelmaksi voi kuitenkin muodostua paino, erityisesti biojätteen kohdalla. Lisäksi alueella tulee olla ns. välivarastoja, joihin täysiä jättesäkkejä kootaan. Säkkejä käytettäessä säiliöiden enimmäiskoko on 240 l. Myös säiliöiden tyhjentäminen suoraan jäteautoihin on nopeaa, mutta ongelmaksi voi muodostua jäteauton pääseminen paikalle. Tällöin onkin varmistettava, että kulkureitti on riittävän leveä jäteautoille.

Yhtenä vaihtoehtona voidaan käyttää myös suuria keräysvälineitä, joita ei tapahtuman aika-

TARKISTUSLISTA

- Oletteko tarkistaneet, mitä jätelajeita erityisesti ravintoloissa ja anniskelualueilla syntyy?
 - ⇒ Ovatko mahdolliset kertakäyttöastiat (lautaset, leipälautaset, aterimet, mikit, kupit, jälkiruokamaljat) energijätteeseen soveltuvia vai kompostoituvia?
 - ⇒ Mikäli kompostoituvia astioita ei hankita, onko lähialueella jätteenpolttolaitos, jossa energijäte voidaan hyödyntää?
 - ⇒ Syntyykö muuta energijätteeseen tai sekajätteeseen tulevaa jätettä (mm. voinapit, maitopurkit, vesipullot, karkkipussit, jäätelöpaperit)?
 - ⇒ Lajitellaanko keskuksittain mm. paistinrasvat, pakkausmateriaalit (pahvit, muovit) ja kahvinporot?
- Oletteko harkinneet tapahtumassa käytettävät ruoka-astiat siten, että niistä syntyvä jäte voidaan hyötykäyttää?
- Esilleasettajat tuovat alueelle mm. pahvia ja muovia. Onko heille järjestetty mahdollisuus lajitteluun?
- Onko lajittelu hoidettu myös tapahtuman rakentamisen aikaan?
- Onko henkilökuntaa ja myyjiä koulutettu lajitteluun?
- Onko tapahtumassanne kiinnitetty riittävästi huomiota jätteiden sijaintiin?
- Oletteko kiinnittäneet huomiota jättesäiliöiden tyhjentämisen toimivuuteen?
- Onko jättesäiliöiden riittävä tilavuus ja määrä laskettu yhdessä jätahuoltoyrityksen kanssa?
- Onko jättesäiliöiden sijoituspaikat mietitty yhdessä jätahuoltoyrityksen kanssa?
- Onko kaikki edellinen sisällytetty viranomaisellekin esitettävään jätahuoltosuunnitelmaan?

na tarvitse tyhjentää. Tällaisia ovat esimerkiksi kontit, lavat ja monikammiosäiliöt, kuten Festarilaari. Tällöinkin ongelmaksi saattaa kuitenkin muodostua konttien suuri koko. Lisäksi on hyvä muistaa, että ne on tuotava hyvissä ajoin paikalle, sillä kuljetusauto ei pääse täyteen rakennetulle tapahtuma-alueelle.

Mikäli tapahtumassa järjestetään jätteiden lajittelu, lisää se jätteiden kokonaistilavuutta ja vähentää tyhjennystarvetta. Esimerkiksi vuoden 2007 Finnderbyssä jättesäiliötilavuus nousi lajittelun myötä niin suureksi, että jättesäiliöitä ei tarvinnut tyhjentää päiväsaikaan. Kuninkuusraveissa taas paikalla päivystivät jäteautot jokaista kolmea jätettä varten.

SIIVOUS

Tapahtuman yleisilme ohjaa yleisön käyttäytymistä. Siisti ympäristö vähentää yleensä myös alueen likaantumista. Siksi siivous tapahtuman aikana ja sen jälkeen on oltava itsestään selvää.

Siivoukseen voidaan palkata jäteneuvojien tavoin talkoolaisia paikallisista urheiluseuroista, kouluista, partiolaisista jne. Tarvittavaksi siivousten määräksi esimerkiksi Kuninkuusraveissa on osoittautunut noin 50 henkilöä. Finnderbyssä heitä on perinteisesti ollut muutamia.

Roskienkerääjille on ennen tapahtumaa toimitettava kirjalliset ohjeet heidän toimenkuvaan. Lisäksi heille tulisi järjestää infotilaisuus

SIIVOUKSEN JA JÄTEHUOLLON TARKISTUSLISTA:

Kuka siivoaa:

- Sisäyleisöalueet
- Ulkoyleisöalueet
- Sisäravintolat
- Ravintolateltat
- Toimihenkilötilat
- Varikon/lämmittelyalueen sisä- ja ulkotilat
- Sisävessat ja ulkovessat
- VIP-tilat
- Pressitilat
- Tototeltat

- Kuka on vessavastaava? Kuka avaa tukkeutuneet viemärit?

- Onko lista jäte- ja siivousihmisten puhelinnumeroista olemassa?
- Onko kaikilla kilpailualueen sisääntuloporteilla roskikset?
- Onko talkoolaisille huoltojoukot?
- Onko jälkisiivous huolehdittu kaikkina päivinä kaikille alueille?
- Kuka kerää tyhjä pullot ja miten, miten varastoidaan tapahtuman aikana?

RAVINTOLAT JA KAHVIOT

- Kuka hoitaa plokkarit paikalle?
- Kuka hoitaa mahdolliset tarjottimien pesijät?
- Kuka hoitaa roskienkerääjät?
- Kuka hoitaa mahdolliset jätteenlajittelijat (kaksi per piste)?
- Kuka huolehtii jäteastioiden välityhjennyksestä päiväsaikaan?
- Kuka hoitaa tuhkakupit?
x pöytää + y oviaukkoa ja porttia = x + y tuhkakuppia
- Kuka hoitaa pikkuroskikset?
x pöytää + y oviaukkoa ja porttia = x + y pikkuroskista
- Onko ravintolatiloiissa mukimikot?
- Onko sisätiloissa nesteille (kahvit, muut juomat) oma ämpäri?

- Onko 'keskuskeittiössä' biojäteroskis kahvinporoille?
- Onko 'keskuskeittiössä' saavi paistorasvoille?
- Onko isoille pahlavilaatikoille lava tms.?
- Ovatko tupakoinninkielto kyltit paikoillaan paikoissa, joissa tupakointi on kielletty?
- Jos ruokailijoiden halutaan tyhjentävän tarjottimensa itse, ovatko jättepisteille opastavat kyltit paikoillaan?

KATSOMOALUEET

- Onko joka penkkijonon päässä roskis?
- Näkyvätkö roskikset jollakin tapaa (lipulla tms.)?

VARIKKO/LÄMMITTELYALUE

- Onko roskikset varikkoalueelle hankittu?
- Onko varikkoalueella selkeästi merkittyjä tuhkakuppeja?
- Onko varikkoalueella tarpeeksi kottikärryjä, lapioita, luutia ja lantasaaveja lannan siivousta varten?

MYYNTIPAIKAT JA EXPOTORI

- Onko myyjiä tiedotettu jätehuollosta etukäteen?
- Onko roskalava, pahlavipaavo yms. paikoillaan?

TALLIT

- Onko talleissa riittävästi roskiksia?
- Onko lantaloissa merkitty selvästi, että sinne kuuluu vain lanta ja rehujätteet?

TOTOPISTEET

- Onko joka totopisteessä vähintään yksi sekajäteroskis tai energiajäteastia?

Kuva 10. Forssan Kuninkuusraveissa 2006 varikkoalueelle oli hankittu lisää työvälineitä lannan siivoamiseksi.

vuoron alussa. Suurissa tapahtumissa siivoojille jaetaan vastuualueet. Infotilaisuudessa korostetaan esimerkiksi sitä, miten jätesäkkejä ja –astioita tulee käsitellä ja kuljettaa – jätesäkkejä ei esimerkiksi saa puristella tai heittää olalle, koska niissä voi olla teräviä esineitä. Kerääjille pitää jakaa työtä varten tarvittavat työvälineet, kuten hanskat, jätesäkit ja roskienkeräystikut. Myös heille tarjo-

taan ruokailu ja talkoopalkkio korvaukseksi työstä. Roskienkerääjille voidaan osoittaa myös siirrettävien vessojen kunnon tarkkailu. Hevostapahtumissa kokeneet, hevosiin tottuneet talkoolaiset voivat huolehtia varikko- ja lämmittelyalueen siisteydestä. Esimerkiksi Kuninkuusraveissa 2006 varikkoalueella työskenteli Hevosopiston opiskelijoita. Varikkoalueella ei ollut jätehuoltoyrityksen omia roskiksia, vaan ns. säkkiroskiksia. Täysille roskasäkeille sovittiin paikka, jonne ne vietiin ravien aikana, jotta niitä ei tarvitsisi siirrellä väkimassojen keskellä alueen toiselle puolelle jätteautoille. Finnderbyssä roskaantuminen on pienempi ongelma, joten iskujoukoiksi riittivät Hevosopiston kesätyöntekijät.

LANTAHUOLTO

Jätelakia sovelletaan myös jätteenä pidettävään lantaan. Tästä johtuen lannan säilyttämisestä ja levittämisestä voidaan antaa määräyksiä suoraan jätelain nojalla. Maataloudessa lannan varastointia ja käyttöä säättää lähinnä ns. nitraattiasetus. Hyvä lantahuolto tapahtumassa tuo siisteyttä kilpailualueella ja helpottaa lannan jatkokäyttömahdollisuuksia sekä edistää pohjavesien suojelua.

Hevostapahtumassa lantahuollon parantamiseen tarvitaan yleensä talkoolaisia. Forssan kuninkuusraveissa 2006 varikkoalueelle talkoolaisiksi tulleet hevosalan opiskelijat siivosivat säännöllisin väliajoin lantaa valjastuskatoksista ja myös he-

TARKISTUSLISTA

- Onko tapahtumaan varattu riittävästi siivoojia?
- Onko siivoojia opastettu heidän toimenkuvassaan?
- Onko heille varattu asianmukaiset asusteet (esimerkiksi hanskat ja t-paidat) ja varusteet?
- Onko tapahtumassanne varattu luutia, lapioita ja saaveja lannan siivousta varten?
- Onko kerättävälle lannalle vaihtolava tai vastaava varasto?
- Oletteko informoineet osallistujia esimerkiksi tiedotteilla tai kylteillä, että lantalaan/lantalavalle eivät kuulu muut roskat?
- Onko varmistettu lannan jatkokäyttö kestäväällä tavalla?

voskuljetuskalustoista. Heille oli hankittu lapioita, luutia ja kottikärryjä lannan siivoamiseksi. Lanta kerättiin ja vietiin saaveissa paikalle tuotuihin lantalavoihin.

Finnderbyssä ongelmana on puolestaan ollut kaikenlaisen sekajätteen, kuten colatölkkien ja sipipussien joutuminen lantalaan, jolloin lannan peltokäyttö estyy ja lanta muuttuu suoranaiseksi ongelmajätteeksi. Myös ulkomaisten ratsastajien suosima sahanpuru kuivikkeena on ollut ongelmallista peltokäytön kannalta. Sahanpuru kompostoituu erittäin hitaasti kuluttaen samalla maaperän typpivarjoja, jolloin sen lannoitusarvo on typen osalta lähinnä negatiivinen. Kesän 2007 Finnderbyssä näihin asioihin kiinnitettiin runsaasti huomiota ja kylttejä ja tiedotteita oli sijoiteltu talleille ja lantaloihin. Lisäksi joukkueenjohtajia informoitiin asiasta. Ratsastajia pyrittiin ohjaamaan turpeen käyttöön kuivikkeena nostamalla purukuivituksen hintaa tapahtumassa. Edellisvuosiin verrattuna purutettuja karsinoita olikin vähemmän.

Siisteyden lisäksi lannan keruulla on vesien- suojelullinen näkökulma. Kovassa käytössä olevat, viemäriverkostoon kuulumattomat hevosurheilualueet voivat vuosien saatossa kerätä runsain mitoin fosforia ja typpeä huuhtoutumisvaaran alle. Esimerkiksi Ypäjän hevosurheilualan ravi-

radalta ja ratsastuskentiltä tulevat salaojavedet ja muut valumavedet johdetaan kahteen varastoal- taaseen ja käytetään ratsastusalueiden kasteluun, jolloin vedessä olevat ravinteet saadaan uudestaan kasvien, ei vesistöissä olevien levien käyttöön.

KÄYMÄLÄT

Yleisötilaisuuksien käymälöistä määrätään Terveystieteiden tutkimuskeskuksessa (763/1994) sekä Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa (731/2007) (ks. asetuk- sen liite 2). Käymälät ovat usein tapahtumien kompastuskivi. Pitkät jonotusajat, paha haju, wc-paperin loppuminen, epäsiistit tilat sekä ke- hot käsienvesipesupaikat voivat jättää epämiellyttävän muiston muutoin onnistuneesta tapahtumas- ta.

Käymälöitä tulee tilata riittävästi ja hyvissä ajoin ennen tapahtuman ajankohtaa. Niiden siis- teydestä tulee huolehtia koko tapahtuman ajan. Käymälöiden määrän tarvetta arvioidessa tulee ot- taa huomioon käyttäjämäärä, juomien myynti ja tapahtuman kesto. Mikäli tilaisuus kestää yli vii- si tuntia ja tilaisuudessa tarjoillaan alkoholia, tu- lee tämä huomioida ylimääräisinä käymälöinä. Käymälöiden määrään vaikuttavat myös alueen muut mahdolliset WC- tilat sekä yleisön majoit-

TARKISTUSLISTA

- Oletteko varanneet käymälöitä riittävästi edellä olevan taulukon mukaisesti?
- Oletteko varmistaneet, että tapahtuman aikana niiden kunnosta ja siisteydestä on vastuussa vähintään yksi henkilö?
- Mikäli ongelmia ilmaantuu ja käymälöitä joudutaan poistamaan hetkellisesti käytöstä, oletteko varautuneet lisäämään niitä nopeasti?
- Onko poissa käytöstä oleville käymälöille kylttejä tai tarroja, joilla ne voidaan merkitä?
- Onko naisten ja miesten vessat sekä liikuntaesteisten käymälä selvästi merkitty?
- Onko käymälät sijoitettu siten, että ne on helppo tyhjentää isolla ajoneuvolla kaikissa olosuhteissa?
- Onko tuomaristolle, toimihenkilöille, totomyyjille, kuvaajille ja toimittajille tarvittaessa omat käymälät?
- Mikäli viranomainen sitä vaatii, oletteko laatineet saniteettiselvityksen pelastussuunnitelman oheen?

Tapahtuman osallistujamäärä	Käymälät naisille	Käymälät miehille
<50	1	1
51 – 250	2	2
251 – 500	3	3
501 – 750	5	4
751 – 1000	6	5
> 1000, jokaista 250 osallistujaa kohden	+1	+1

Taulukko 2. Käymälöiden varaaminen

tuminen matkailuautoihin tai –vaunuihin.

Käymälöitä tulee olla sekä miehille että naisille ja niitä tulee sijoittaa ympäri aluetta. Liikuntaesteisille varataan yksi käymälä 1000 henkilöä kohden. Miesten käymälöistä puolet voidaan korvata pisaareilla. Käymälöiden löytymiseksi on oltava riittävä määrä opasteita ja niiden yhteydessä on oltava käsienpesupaikat, käsien kuivausmahdollisuus ja roskikset käsipapereille. Käsienpesumahdollisuus voidaan korvata desinfiointiaineilla.

Monipäiväisissä tapahtumissa käymälät on syytä tyhjentää, pestä ja desinfioida päivän päätteeksi. Tapahtuman järjestäjän on lisäksi varauduttava siihen, että osa käymälöistä tukkeutuu tai muutoin joudutaan poistamaan hetkellisesti käytöstä. Tällaisessa tapauksessa järjestäjän on nopeasti pystyttävä hankkimaan varakäymälöitä alueelle. Tapahtumaan voidaan hankkia myös ylimääräisiä käymälöitä niin, että muutaman käymälän poistuessa käytöstä, niiden määrä on silti yli lainsäädännössä vaaditun rajan. Käymälöitä ei ole koskaan liikaa.

EquineLife -hankkeen molemmissa pilottitapahtumissa käymälöitä oli riittävästi, eikä pahoja jonoja päässyt muodostumaan. Kuninkuusraiveissa pieniä ongelmia oli käymälöiden siisteydessä, jonka takia 'Ei käytössä' –tarroja jouduttiin liimaamaan muutamien vessojen oveen. Kaiken kaikkiaan kuitenkin saniteettihuolto onnistui molemmissa tapahtumissa erittäin hyvin.

JÄTEVEDET JA VESIHUOLTO

Vesihuollossa kunnan vesijohdon ja viemärin hyödyntäminen on helpoin ja ympäristömyönteisin ratkaisu. Sitä kannattaa aina käyttää, jos se on vain mahdollista. Mikäli viemärintimahdollisuutta ei ole, kaikesta vesienkäsittelystä on sovittava kunnan ympäristöviranomaisen kanssa.

Vesipisteitä on oltava kohtuullisen matkan päässä sellaisista myyntipisteistä, joissa vettä tar-

TARKISTUSLISTA

- Onko kaikkien myyntikojujen lähellä vesipiste?
- Oletteko tarkistaneet hevosurheilalueiden viemäroinnin kunnon?
- Oletteko tarkistaneet tallialueen vesijohtoverkon ja viemäroinnin kunnon?
- Onko harmaiden jätevesien käsittely suunniteltu ja ohjeistettu, mikäli alueella ei ole viemärintiä?
- Onko keittiöiden jätevesille säiliö, mikäli niitä ei voida ohjata viemäriin?
- Oletteko varmistaneet, että eläimillä on saatavilla tapahtuman ajan riittävästi puhdasta vettä?
- Oletteko varmistaneet, että myös hevosten pesuun riittää vettä ja vedenpainetta?

Kuva 11. Pieniä määriä pesuvesiä voidaan laskea sadevesiviemäriin tai imeyttää maaperään.

vitaan. Vesilaitoksilta on vuokrattavissa niin sanottuja nousuputkia vesikaivoista sekä jatkoletkuja veden jakamiseksi.

Pesuvesien eli harmaiden vesien käsittely riippuu niiden määrästä ja ympäröivistä olosuhteista. Pieniä määriä pesuvesiä voidaan laskea sadevesiviemäriin, josta ne päätyvät puhdistamattomina vesistöihin, mutta saippuaiset ja bakteeripitoiset vedet on ohjattava puhdistettavaksi. Mikäli vettä kuluu vähän, voidaan puhtaimmat pesuvedet, kuten käsienpesuvedet useimmiten imeyttää maahan. Kuitenkaan harmaita jätevesiä ei voida laskea maahan pohjaveden ottamoiden suojavajöhykkeillä ja kaivojen ympärillä. Myös turvesuodatus voidaan järjestää harmaille vesil-le hyvin vettä imevässä maastossa.

Keittiön jätevesi erotellaan muista harmaista vesistä. Mikäli viemäriverkoston käyttö ei ole mahdollista, on keittiön jätevesi kerättävä säiliöihin.

Hevostapahtumassa vettä tarvitsevat ihmisten lisäksi myös eläimet. Eläimille on oltava saatavissa puhdasta vettä riittävästi, ja on huolehdittava, että pesupaikkojen viemärit vetävät suuresta pesuveden määrästä huolimatta. Kuumana kesäpäivänä hevosten pesuun kuluu valtavia määriä vettä ja vaarana on vedenpaineen vähentyminen. Veden riittävyyden takaamiseksi kannattaa olla yhteydessä paikalliseen vesilaitokseen ennen tapahtumaa.

Pilvenmäellä varikkoalueella on kaksi vesipistettä. Alun perin tavoitteena oli lisävesipisteiden perustaminen, mutta tätä tavoitetta ei kuitenkaan pystytty toteuttamaan. Pilvenmäellä vesi on kytketty Forssan kaupungin vesihuoltoverkkoon ja näin ollen suuria ongelmia ei vesihuollossa (vedenpaine, vesimäärä ja lämpimän veden määrä) ole ollut.

Myös Ypäjällä on kaksi vesipistettä hevosia varten hevosurheilualueella. Lisäksi koirille on oma vesipisteensä ravintola Ajomestarin yhteydessä. Raviradalta ja ratsastuskentiltä tulevat salaojavedet ja muut valumavedet johdetaan kahteen varastoaltaaseen ja käytetään ratsastusalueiden kasteluun.

MELU JA PÖLY

Melu

Ympäristönsuojelulaki (60 §): ”Toiminnanharjoittajan on tehtävä kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle kirjallinen ilmoitus tilapäistä melua tai tärinää aiheuttavasta toimenpiteestä tai tapahtumasta, kuten rakentamisesta tai yleisötilaisuudesta, jos melun tai tärinän on syytä olettaa olevan erityisen häiritsevää ... Jos toiminnasta on tehtävä terveydensuojelulain (763/1994) 13 §:n momentissa tarkoitettu ilmoitus, ilmoituksen käsittelee kuitenkin kunnan terveydensuojeluviranomainen.”

Eryityisesti suurille hevostapahtumille, kuten Kuninkuusravit, on haettava ympäristönsuojelulain mukainen meluilmoitus kunnan ympä-

ristön- tai terveydensuojeluviranomaiselta. Pienemmissä tapahtumissa meluilmoituksen tekemisestä tulee neuvotella ympäristönsuojeluviranomaisen kanssa.

Tilapäistä melua aiheuttavasta tapahtumasta on tehtävä kirjallinen ilmoitus ympäristö- ja rakennuslautakunnalle, jos on syytä olettaa, että melu tai ääni ylittää alueen tavanomaisen taustamelun. Ilmoitus tehdään oman kunnan ympäristöviranomaiselle vähintään 30 vuorokautta ennen tapahtumaa.

Meluilmoituksen on sisällettävä seuraavat tiedot:

- Tapahtuman järjestäjän nimi ja yhteystiedot
- Tapahtuman sijainti, laajuus, kesto ja laatu
- Tarpeelliset tiedot melua aiheuttavista toiminnoista ja laitteista
- Selvitys melun vaikutuksista ympäristöön
- Suunnitellut meluntorjuntatoimet ja melutilanteen seuranta

Ilmoituksesta on käytävä ilmi, mihin arviointiin tiedot perustuvat. Siihen tulee myös liittää asemapiiros, johon on merkitty eri melua aiheuttavien toimintojen tai laitteiden sijainti. Meluilmoitukseen on liitettävä mukaan suunnitelma tapahtuma-alueen lähinaapureille tiedottamisesta tapahtumasta ja mahdollisesta melusta. Jos tapahtuma on iso, liitteenä on oltava kartta tapahtuma-alueesta, lavasta, lähimmistä naapureista ym. Naapureille on tiedotettava mahdollisista meluhaitoista noin viikkoa ennen tapahtumaa.

Arvioitaessa tapahtuman melutasoa on otettava huomioon tapahtuman paikka, ajankohta sekä kesto. Valtioneuvosto on määritellyt päivä- ja yöajan ekvivalenttimelutasojen ohjeavot korkeimmille melutasoille mm. asuntoalueilla ja virkistysalueilla. Ekvivalenttitaso tarkoittaa usean tunnin keskimääräistä melutasoa. Päiväajan ekvivalenttimelutaso ei jatkuvasti saa ylittää 55 dB eikä yöajan 50 dB. Lyhytkestoiselle melulle ei ole määritelty ohjearvoja, mutta terveydelle haitallista sekään ei saa olla.

Finnderbyssä käytössä oleva hevosurheilualue rajoittuu osittain tiiviiseen omakotitaloalueeseen. Hevosopiston ympäristölupapäätöksessä todetaan, että kilpailut ja muut yleisötilaisuudet on järjestettävä siten, ettei lähiympäristön asukkaille aiheudu kohtuutonta meluhaittaa. Äänentoisto on pyritty suuntaamaan siten, etteivät kuulutukset aiheuta haittaa läheisellä omakotitaloalueella. Tuuliolosuhteista riippuen kuulutukset voivat kantautua alueella useita kilometrejä. Naapurit ovat kuitenkin suhtautuneet tapahtumaan positiivisesti, eikä aiheutuneesta melusta ole tehty valituksia. Lisäksi kilpailut järjestetään yleensä päiväsaikaan, joten tämä helpottaa osaltaan meluongelmaa.

Kuninkuusraveissa äänentoistoon ei ole kiinnitetty erityistä huomiota, koska se on raviradan normaalia toimintaa.

Pöly

Hevosurheilualueiden pinnasta nousevasta pölystä voi kesäaikaan aiheutua ympäristöön merkittäväkin pölyhaittaa. Pölyämistä voi helposti eh-

TARKISTUSLISTA

- Mikäli tapahtumassanne syntyy melua, onko suunnitelmia melun vähentämiseksi tehty?
- Mikäli viranomainen on katsonut sen tarpeelliseksi, onko tapahtumanne osalta tehty melu- ja äänilmoitus?
- Onko naapureita tiedotettu tapahtumasta ja sen mahdollisesti aiheuttamasta häiriöstä?
- Oletteko tehneet estäneet pölyämisen?

TARKISTUSLISTA

- Oletteko rohkaisseet yleisöä kimpakyyteihin tai järjestäneet bussikuljetuksia?
- Onko tapahtuman sisäisestä kuljetuksesta huolehdittu?

käistä valitsemalla hevosalueiden pintamateriaaliksi sellaista materiaalia, joka pölyää vain vähän, kuten esimerkiksi salaojahiekkaa. Toinen hyvä keino ehkäistä pölyämistä on kastella radan pintaa vedellä tai suolaliuoksella. Pölyn kulkeutumista ympäristöön ehkäisee myös tehokkaasti radan ympärille rakennettava suoja-aita, kuten parin metrin korkuiseksi kasvava pensasaita. Koska hevosalueita joudutaan suojaamaan talvisin jään sulamisen nopeuttamiseksi, tulisi suojaamista kesällä välttää. Suolaus voi aiheuttaa pohjaveden kloridipitoisuuden kasvua, mikä huonontaa pohjaveden käytettävyyttä.

Forsassa raviradan pohjan kunnan kanssa oli ollut ongelmia useamman vuoden ajan. Raviradan kunnostaminen oli yksi keskeinen tavoite ennen vuoden 2006 Kuninkuusraveja. Radan hoito ulkoistettiin, mikä mahdollisti parempien laitteiden käytön ja enemmän resursseja. Tällä taattiin paitsi paremmat kilpailuolosuhteet, myös pölyävyyden väheneminen.

LIIKENNE

Tapahtumapaikka määrää aina sen, miten ja milloin tapahtumaan pääsee. Hevostapahtumat sijaitsevat usein pienemmillä paikkakunnilla (isoja raviratoja lukuun ottamatta), jonne julkisilla kulkuvälineillä on vaikea päästä. Lisäksi hevosurheilualueet sijaitsevat aina muualla kuin kaupunkien keskustoissa, joten yleisön kuljetus asettaa oman haasteensa myös itse tapahtumapaikalla. Erilaisia ratkaisuja asiaan on jo runsaasti myös hevostapahtumissa. Useimmilla kuninkuusravipaikkakunnil-

la linja-autoliikenne tapahtumaan on ollut ilmaista. Henkilöautoruuhkan vähentämisen myötä, on säästyty radan läheisyydessä pahoilta liikenne-ruuhkilta sekä naapurille aiheutunut meluhaitta on ollut vähäisempää. Riippuen raviradan etäisyydestä kaupungin keskustasta, paikoitusalueilta ja leirintäalueilta, paikallisliikenteen linja-autoja on ollut liikenteessä molempina päivinä noin 30-60 kappaletta. Kuninkuusravitapahtumissa on lisäksi huomioitu illan kuljetustarpeet linja-autoliikenteen ja taksien osalta.

Ajoneuvoliikenne on lähinnä tapahtumapaikalle saapumista ja sieltä lähtemistä, mutta myös huoltoajosta saattaa syntyä yllättävän paljon kilometrejä. Ratsastustapahtumissa tallit ja kilpailupaikat sijaitsevat usein kaukana toisistaan, jolloin osallistujien sisäiseen liikenteeseen kuluu myös runsaasti energiaa. Finnderbyssä onkin perinteisesti ollut käytössä ns. shuttle bus, joka kiertää tallien ja kilpailualueen väliä.

Forsan Kuninkuusraveista 2006 tehdyn ekotaseen mukaan tapahtumapaikalle tuleva liikenne on suurin yksittäinen ympäristökuormittaja. Yleisöä voidaankin ohjata käyttämään kimpakyytiä tarjoamalla tapahtumaan ryhmälennuksia ja järjestämällä kuljetuksia sekä sopimalla matkalippujen alennuksista tai edullisista ryhmälennuksista VR:n ja linja-autoyhtiöiden kanssa. Kuljetusreittien ja aikataulujen huolellisella suunnittelulla on mahdollista minimoida kustannuksia, energiankulutusta ja päästöjen määrää. Ympäristöystävällinen tavoite on kuljetusten minimointi ja julkisten kulkuneuvojen, yhteiskuljetusten, pyöräilyn ja kävelyn suosiminen. Kuninkuusraveihin onkin perinteisesti tullut busseja ympäri Suomea. Myös Finnderbyä on aina markkinoitu etukäteen varattavin edullisin ryhmäliipuin ratsastusseuroille ja talleille. Nämä tahot järjestävät itse kulkemisensa tapahtumaan, ja vuosittain Finnderby onkin usean ratsastusseuran kesäretken kohde. On todennäköistä, että kulkemisessa ja pysäköinnissä säästetyt kulut ohjautuvat toisessa muodossa järjestäjien tarjoamiin palveluihin tuloina.

Liikenneturvallisuudesta on kerrottu enemmän luvussa 5.

Kuva 12. Energiamerkki, EU:n Kukkamerkki sekä pohjoismainen Joutsenmerkki ovat virallisia ympäristömerkkejä.

ENERGIAN KULUTUS

Energiansäästö on aina järkevää, tehtiin se mistä syystä tahansa. Kesätapahtumissa suurimpia energiankuluttajia ovat kylmälaitteet, mitkä ovat sekä hygieniasyistä että ruokien ja juomien maun vuoksi välttämättömiä. Pientenkin kojujen kahvinkeitin, mikrot ja muut laitteet vaativat yhteensä moninkertaisesti enemmän sähköä kuin esimerkiksi esiintymislava. Sähköä kuluu ruoanlaiton ja -säilytyksen lisäksi myös valaistukseen ja äänen-toistoon ja teknisten järjestelmien, kuten tietotekniikan ja raveissa totalisaattorin ylläpitoon. Talvel-la sähköä taas kuluu lämmitykseen. Monipäiväisissä ratsastustapahtumissa tarvitaan sähköä myös hevosautoille, koska ratsastajat ja hevosenhoitajat yöpyvät niissä tapahtuman ajan. Sähkön jakelu on siksi sisällytettävä tarkasti sähkösuunnitelmaan.

Forssan kuninkuusraveissa päätettiin energian kulutuksen vähentämiseen panostaa sijoit-

tamalla yleisöteltta ja VIP -teltta vierekkäin. Näin voitiin käyttää samoja kylmälaitteita ja säästää energiaa. Ypäjällä sähkön toimittajalta saadaan tarvittaessa paikalle varageneraattori.

MATERIAALIEN HANKINTA JA TILAPÄINEN RAKENTAMINEN

Hankinnoilla voidaan tukea paikallistaloutta ja työllistää paikallisia osajia. Suuret pakkauskoot ja pakkausten palautettavuus säästävät ympäristöä. Toisaalta tuomalla esiin paikallisia tuotteita voidaan vähentää paitsi ympäristökuormituksia, myös muuttaa tapahtuman ilmettä.

Kaikissa hankinnoissa on hyvä vertailla tarvikkeiden

- kestävyyttä
- turvallisuutta
- kierrätettävyyttä
- hävitettävyyttä
- varastointia seuraavaan tapahtumaan
- muunneltavuutta
- jälleenvuokrausta sekä
- valmistukseen käytettyjä materiaaleja ja energiaa

Mikäli hankintojen ympäristöominaisuuksien pohdiskelu tuntuu liian vaikealta, on useiden

TARKISTUSLISTA

- Onko tapahtumaanne tehty sähkösuunnitelma asiantuntijan kanssa yhteistyössä?
- Oletteko miettineet energian säästömahdollisuuksia tapahtumaanne osalta?

tuoteryhmien kohdalla mahdollisuus ostaa ympäristömerkittyjä tuotteita. Ympäristömerkinnän tavoitteena on lisätä puolueetonta tietoa tuotteiden ympäristövaikutuksista sekä ohjata tuotteiden valmistusta ja kulutusta ympäristöä säästävään suuntaan. Perusajatuksena kaikissa merkeissä on se, että kussakin tuoteryhmässä vain ympäristölle parhaat tuotteet voivat saada ympäristömerkin käyttöoikeuden.

Tunnetuin ympäristömerkki Suomessa on Pohjoismainen ympäristömerkki, Joutsenmerkki, joka antaa luotettavaa tietoa hyödykkeiden ympäristövaikutuksista. Eri tuoteryhmille on laadittu kriteerejä, joissa otetaan huomioon luonnonvarojen ja energian kulutus, haitalliset päästöt, melu, haju, jätteet ja mahdollisuus hyötykäyttöön. Joutsenmerkin kriteerit laaditaan asiantuntijaryhmissä, jotka arvioivat tuotteen olennaisia ympäristövaikutuksia tuotteen elinkaaren eri vaiheissa - valmistuksessa, jakelussa, käytössä ja poistossa.

Toinen virallinen ympäristömerkki on Euroopan ympäristömerkki, Kukkamerkki. Euroopan ympäristömerkki on samankaltainen ympäristömerkki kuin Joutsenmerkki. Se perustuu ympäristövaikutuksiin, joita tuotteesta aiheutuu sen koko elinkaaren aikana. Vaatimustaso on asetettu niin, että 5-40 % tuoteryhmän tuotteista voi saada merkin käyttöoikeuden. Ympäristömerkki myönnetään vain tuotteille, jotka täyttävät ennalta laaditut ympäristön kuormitusta koskevat vaatimukset.

Pesukoneista tuttu energiamerkki puolestaan kertoo laitteen energiankulutuksen ja suorituskyvyn. Se on nykyään pakollinen kylmälaitteissa, pyykinpesukoneissa, kuivausrummuissa,

kuivaavissa pesukoneissa sekä astianpesukoneissa. Merkinnän tavoitteena on ohjata kulutusta vähemmän energiaa kuluttaviin laitteisiin.

Muita ympäristömerkkejä ovat erilaiset luomumerkit, Suomen luonnonsuojeluliiton Norppaenergiamerkki sekä Reilun kaupan -merkki. Forssassa ja Ypäjällä kiinnitettiin hankintojen osalta huomiota lähinnä käytettäviin astioihin, jotka olivat biohajoavia. Ypäjällä lisäksi käsiohjelmat painettiin joutsenmerkitylle paperille.

Suuret tapahtumat, kuten Kuninkuusravitahtuma, vaativat myös monenlaista tilapäisrakentamista. Tällaisia ovat muun muassa erilaiset teltat, penkit, portaat, aidat, pengerrykset, koristeet, ravitorirakennelmat, katsomot (mm. ulkokatsomo, lehdistökatsomo), ruoka- ja juomahuollon laitteet, lipunmyynnin ja totopisteiden tilat, pankkien ja Veikkauksen tilat sekä iltajuhlien rakennelmat. Rakennerratkaisuissa on muiden hankintojen tapaan hyvä suosia kestäviä ja lainattavissa olevia rakennelmia. Monia rakenteita on nykyään mahdollista vuokrata niiden rakentamiseen erikoistuneilta yrityksiltä, rakennustelineyrityksiltä sekä muun muassa kansalaisjärjestöiltä, urheiluseuroilta ja messurakenteita, telttoja ja katoksia vuokraavia yrityksiltä. Kaupunkien liikuntatoimesta on usein saatavilla tilapäiskatsomoita. Kuninkuusravien perinteinen yleisöpenkkien toimittaja on Herättäjä-Yhdistys ry Lapualta, jolla penkkirivien kokonaismäärä on jopa 11 kilometriä. Lisäksi yhdistykseltä on mahdollisuus vuokrata kassalippaita ja tarjottimia. Suoja-aitoja voi kysyä esimerkiksi eri messujärjestäjiltä tai omasta kunnasta.

Mikäli rakenteita käytetään kertaluonteises-

TARKISTUSLISTA

- Käytättekö tapahtumassanne ympäristömerkittyjä tuotteita?
- Pohditteko muutoin hankinnoissa ympäristöasioita?
- Oletteko kiinnittäneet tilapäisten rakennelmien osalta huomiota niiden kestävyteen?
- Mikäli rakennatte kertaluonteisia rakenteita, oletteko kiinnittäneet huomiota niiden ympäristöystävällisyyteen (ts. esimerkiksi materiaalien kierrätettävyyteen ja biohajoavuuteen)?

ti, tulisi kiinnittää huomiota materiaalien ympäristöystävällisyyteen. Puu on suomalaiselle luonnollinen valinta.

Forssan kuninkuusraveissa syntyi idea ns. kuninkuusravikontista, joka pitäisi sisällään erilaisia tapahtuman tavaroita, kuten tuhkakuppeja, roskik- sia, kylttejä, heijastinliivejä, työvaatteita jne. Kontti matkaisi aina vanhalta ravipaikalta uudelle, ja ta- varat saataisiin ilmaiseksi uudelleen käyttöön. Tois- taiseksi tällaista ei ole perustettu, vaan uusi järjes- täjä on harkintansa mukaan ostanut tavaraa edel- lisen vuoden Kuninkuusravijärjestäjältä.

Finnderby- tapahtumaan liittyen on tehty alueellista yhteistyötä tilapäisrakentamisessa. Tal- vikauden aikana siirrettävät katsomot ovat olleet urheiluseura Forssan Suuppareilla lainassa. Ypä- jän kunta on lainannut tilapäiskatsomoita ja ros- kapönttöjä tapahtumiin. Vuoden 2007 Finnderby- tapahtumaan hankittiin myös kokonaan uusia jä- tesäiliöitä, koska niille nähtiin jatkokäyttöä tapah- tuman jälkeenkin normaali toiminnassa. Ypäjän kunnalta, Pilvenmäeltä ja Suomen Ratsastajain- liitolta on lainattu myös teltoja. Pilvenmäelle on vastavuoroisesti isompien ravien ajaksi lainattu He- vosopiston teltoja ja mönkijöitä. Suomen Ratsas- tajainliitolta on myös vuokrattu esim. LA- puhe- limia ja kilpailun ajanottovälineistöä.

EKOTASE

Jos tapahtumanjärjestäjä haluaa tarkkaa tietoa tapahtuman ympäristöasioista, on ekotaseen laati- minen siihen hyvä menetelmä. Taseen avulla voidaan seurata tapahtuman materiaali- ja ener- giavirtoja. Hevostapahtuman ekotaseeseen voi- daan sisällyttää esimerkiksi seuraavat materiaali- ja energiavirrat:

PANOS

Ruoka
Juoma
Astiat ja muut
hankinnat
Vesi
Polttoaineet
Kemikaalit
Sähkö
Lämpö

TUOTOS

Jätteet
Jätevedet
Lanta
Päästöt
● Ilmaan
● Maahan
● Veteen

Panos-puolelle laitetaan kaikki tapahtumaa varten tarvittavat materiaali/raaka-ainevirrat ja tuotospuolelle niistä syntyvät ympäristövaikutuk- set. Kun panos- puolella vähennetään materiaali- ja energiavirtoja, tulee siitä kustannussäästöjä sekä vähentyneiden ostokustannusten muodosa, että toisaalta myös tuotos- puolella esimerkik- si vähentyneenä jätevesi- tai jätehuoltokustan- nuksena.

Kuninkuusraveista tehdyn ekotaseen mu- kaan liikenteestä aiheutuivat suurimmat päästöt. Taseeseen käytettiin yhdistettyä tietoa Forssan Ku- ninkuusraveista 2006 sekä Kouvolan Kuninkuus- raveista 2007. Liikenne aiheutti 99,8 % Kuninkuus- ravien kuormituksesta. Suurin osa raviyleisöstä saapui paikalle henkilöautoilla, jotka aiheuttivat 77 % Kuninkuusraviliikenteen päästöistä. Linja- autot olivat toiseksi eniten käytetty liikenneväline. Niiden osuus liikenteen aiheuttamasta kuormi- tuksesta oli 11 %. Eniten liikenne aiheuttaa hiili- dioksidipäästöjä, joiden osuus raviliikenteen pääs- töistä oli 96 %. Toiseksi suurimman kuormituk- sen muodostivat liikenteen hiilimonoksidipäästöt. Tutkimuksessa liikenteen aiheuttamia päästöjä tarkasteltiin kaikkiaan kahdeksan päästön osalta.

TARKISTUSLISTA

- Seuraatteko tapahtumanne energian- ja materiaalien kulutusta?
- Seuraatteko tapahtumanne jätemääriä?
- Oletteko laatineet tapahtumallenne ekotaseen?

5 Turvallisuus

Yleisötilaisuudessa vastuu turvallisuuden ylläpidosta on aina järjestäjällä. Hevostapahtumissa turvallisuusriskit kiteytyvät ihmisten ja hevosten epätoivottuun kohtaamiseen esimerkiksi tilanteessa, jossa säikähtänyt hevonen pakenee yleisöjoukon läpi. Hevonen on saaliseläin, jonka tärkein elonjäämiskäyttäytymismalli vaaran uhatessa on pakeneminen välittömästi. Toisaalta hevostapahtumia koskevat samat turvallisuusriskit kuin kaikkia yleisötilaisuuksia.

EquineLife –projektissa turvallisuusasioita käytiin läpi molempien pilottitapahtumien kohdalla. Ravitapahtumassa ja erityisesti sen varikkoalueella turvallisuutta säätelee Suomen Hippoksen asettamien ravikilpailusääntöjen ohella Hippoksen ja Vakuutusyhtiö Tapiolan laatiman Raviradan turvallisuusoppaan ohjeet. Tässä kirjassa on hyödynnetty monelta osin kyseistä opasta, mutta tarkastelussa on huomioitu vain työntekijöihin, osallistujiin, hevosiin, liikenteeseen sekä poikkeus- ja hätätilanteisiin liittyvät turvallisuusnäkökohdat. Ratsastustapahtumia säätelevät SRL:n asettamat kilpailusäännöt.

VARAUTUMINEN POIKKEUS- JA HÄTÄTILANTEISIIN

Pelastuslaki (468/2003) edellyttää omatoimista varautumista vaaratilanteisiin, joten myös tapahtumanjärjestäjä on velvollinen ehkäisemään vaaratilanteiden syntymistä, varautumaan henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteessa ja varautumaan sellaisiin pelastustoimenpiteisiin, joihin ne omatoimisesti kykenevät. Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta tarkentaa pelastuslain 9§ tarkoitettua pelastussuunnitelmaa. Myös yleisötilaisuuksia varten on laadittava pelastussuunnitelma.

Kuninkuusraveissa 2006 työtä turvallisuuden edistämiseksi ohjasi turvallisuuspäällikkö apunaan turvallisuuskoordinaattori. Ennen Kuninkuusraveja tapahtumaorganisaation oma turvallisuusryhmä arvioi todennäköisimmät vaaratilanteet, joiksi luokiteltiin tulipalo, sähkökatkos, sairaskohtaus tai tapaturma, väkivallan uhka, ilkkivalta/varkaus/ muu vahingonteko, mielenilmaus, liikenneonnettomuus tai ympäristövahin-

Hevostapahtumien turvallisuutta säätelevät keskeiset lait ja säädökset

- Kokoontumislaki (530/1999)
- Järjestyslaki (612/2003)
- Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999)
- Pelastuslaki (468/2003)
- Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (787/2003)
- Laki järjestyksen valvojista (533/1999)
- Terveystensuojelulaki (763/1994)
- Elintarvikelaki (23/2003)

**Pelastussuunnitelman sisältö (Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 787/2003, 9§)
Pelastussuunnitelmassa on selvitettävä:**

- ennakoitavat vaaratilanteet ja niiden vaikutukset;
- toimenpiteet vaaratilanteiden ehkäisemiseksi;
- poistumis- ja suojautumismahdollisuudet sekä sammutus- ja pelastustehtävien järjestelyt;
- turvallisuushenkilöstö, sen varaaminen ja kouluttaminen sekä muun henkilöstön tai asukkaiden perehdyttäminen suunnitelmaan;
- tarvittava materiaali kuten alkusammutus-, pelastus- ja raivauskalusto, henkilösuojaimet ja ensiaputarvikkeet sen mukaan kuin ennakoitujen vaaratilanteiden perusteella on tarpeen;
- ohjeet erilaisia 1 kohdan mukaisesti ennakoituja onnettomuus-, vaara- ja vahinkotilanteita varten;
- miten suunnitelmaan sisältyvät tiedot saatetaan asianomaisten tietoon.

Edellä 9 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun kohteeseen laaditussa pelastussuunnitelmassa on selvitettävä erikseen, miten rakennuksessa tai tilassa olevien heikentynyt toimintakyky otetaan huomioon vaaratilanteisiin varautumisessa.

Pelastussuunnitelmassa on tarpeen mukaan otettava huomioon myös kohteen tavanomaisesta poikkeava käyttö.

ko. Todennäköisin uhka on kuitenkin hevosen irtipääseminen ja joutuminen yleisön sekaan. Ympäristövahinkoriskiksi oli arvioitu suuren jätemäärän jääminen kilpailualueelle. Myös maaperän saastuminen esimerkiksi polttoaineen vuodon takia on ympäristöriski tapahtumissa, johon saapuu tuhansia henkilö- ja hevosautoja. Toimikuntien vetäjät ohjeistivat omat alaisensa turvallisuusasioista. Kaksi ambulanssia sekä yksi paloauto päivystivät molempina päivinä. Tapahtumassa oli ensiapupiste, jossa päivysti yksi lääkäri ja seitsemän hoitohenkilöä. Lisäksi paikalla päivysti terveyskeskuslääkäri, jolle ensiapupisteen lääkäri ohjasi asiakkaita harkintansa mukaan.

Myös Finnderby -tapahtumaan on laadittu turvallisuusasiakirja yhteistyössä Ypäjän kunnan palopäällikön kanssa. Se sisältää ajoreitistökartan palo- ja pelastusviranomaisille ja liikenteenohjajille ja toimihenkilöiden puhelinnumerolistat, jotta onnettomuuden sattuessa voidaan hälyttää

henkilökuntaa paikalle pitämään liikennöityä pelastusreittiä auki. Tapahtumaan nimetään vuosittain turvallisuuspäällikkö, joka pitää toimihenkilöille turvallisuusinfotilaisuuden ennen tapahtumaa. Tilaisuudessa tiedottaja kertoo myös kriisiviestinnästä. Henkilökunnalle ja opiskelijoille on mahdollisesti järjestetty tilanteen mukaan ensiapu- ja alkusammutuskursseja ennen kilpailua muuhun toimintaan liittyen. Henkilökunta on käynyt ensiapu I -kurssin, osa myös ensiapu II -kurssin työtehtävistä riippuen. Kenttäkilpailussa on yllättävien tilanteiden varalta organisoitu Ad-Hoc Committee, johon kuuluu kilpailijoiden edustaja (Riders Representative), eläinlääkäri ja järjestäjän edustaja. Komitea kokoontuu tarvittaessa, esimerkiksi onnettomuuden tapahtuttua ja arvioi tilanteet, tekee selvityksen ja raportoi siitä eteenpäin. Myös kilpailijoiden edustaja (mestaruus- tai muiden kuin seniorien kilpailuissa joukkueenjohtaja) voi tarvittaessa kutsua

kilpailijat ja teknisen asiantuntijan sekä järjestäjän edustajan koolle, mikäli esim. sääoloista johdun kestävyyskokeen vaatavuustasosta on keskus-teltavaa.

HENKILÖTURVALLISUUS

Henkilöturvallisuuden takaamiseksi tapahtumanjärjestäjän on tarkasteltava suuria kokonai-suuksia, kuten paloturvallisuutta, rakennusten ja rakennelmien turvallisuutta ja erilaisia hätä- ja onnettomuustilanteiden mahdollisuuksia. Järjestäjän on mietittävä erilaisia toimenpiteitä vaaratilanteiden estämiseksi, turvallisuushenkilöstön varaamiseksi ja kouluttamiseksi, erilaisia kalusto-kysymyksiä kuten alkusammutus-, pelastus- ja raivauskalustoa sekä ensiaputarvikkeita. Näihin erilaisiin vaaratilanteisiin varaudutaan myös hankkimalla tapahtumaan koulutettuja järjestyksen-valvoja.

Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaan kokoontumistilana toimivan rakennuksen ja sen tilojen tulee täyttää käyttötarkoituksen

edellyttämällä tavalla olennaiset tekniset vaati-mukset mm. lujisuuden, paloturvallisuuden, hy-gienian, käyttöturvallisuuden, meluntorjunnan sekä energiatalouden vaatimukset. Tapahtuma-paikan ja –tilojen on siis oltava tapahtumaan so-veltuvat. Kokoontumistilat tulee hyväksyttää ra-kennusvalvontaviranomaisella, eli kunnan ra-kennusvalvontaviranomaiselle on toimitettava esipainetulle lomakkeelle täytetty hakemus liit-teineen. Ennen ratkaisua poliisi-, palo- ja terveys- viranomaiset suorittavat katselmuksen, jossa tarkistetaan ainakin seuraavat asiat:

- Varsinaisen kokoontumistilan pinta-ala / kerros
- Poistumistiet ja –reitit sekä niiden merkin-nät ja tarkoituksenmukaisuus
- Rakennuksen yleinen sopivuus kokoon-tumistilaksi – paloluokka, portaat, kaiteet, autopaikoitus jne.
- Sosiaalitulojen riittävyys ja saavutettavuus
- Muut turvallisuuteen ja terveellisyteen vaikuttavat seikat

Kuninkuusravien 2006 pelastussuunnitelma sisälsi seuraavat asiat:

- Kuvaus tapahtumasta
 - Tapahtuman nimi, luonne, tapahtuma-aika ja järjestäjä
 - Odotetut kävijämäärät
 - Yhteyshenkilöt, vastuut ja työnjako
 - Lupa- ja ilmoitusasiat
 - Vakuutukset
 - Tiedotus ja kriisiviestintä
- Ensiapuvalmiudet
- Paloturvallisuus
- Pelastustiet
- Rakenteellinen turvallisuus
- Poistumis-, kokoontumis- ja suojautumistoimenpiteet
- Ennakoitavat vaaratilanteet sekä toimintaohjeet onnettomuuksissa ja tapaturmissa
- Ympäristönsuojelu ja jätehuolto
- Saniteettisuunnitelma
- Liikennesuunnitelma

Kuva 13. Hevosten lämmittelylle tulisi varata selkeästi oma alue, jossa ei ole autoliikennettä.

Kokoontumisalue on alue, jota käytetään julkisten yleisötilaisuuksien järjestämiseen ja joka on kyseiseen tarkoitukseen pysyvästi varattu esimerkiksi aidoin. Kokoontumisalueiden katsomoista sekä yleisöteltoista ja muista rakennelmista on soveltuvin osin voimassa samat määräykset kuin kokoontumistilaa koskevat. Tilapäisten kokoontumisalueiden sekä niiden katsomoiden, teltojen ja myyntikojujen pystytystä ja ylläpitoa koskevat samat säännöt kuin pysyvälläkin kokoontumisalueilla. Poliisi-, palo-, terveys- ja rakennusviranomaisen suorittavat rakennusvalvontaviranomaiselle tehdyn ilmoituksen jälkeen erillisen katselmuksen, jossa tarkastetaan ainakin seuraavia seikkoja:

- Rakenteiden ja laitteiden sijoitus, kokonaisvakavuus ja kiinnittäminen alustaansa (esimerkiksi teltojen kiinnittäminen maahan)
- Yleisölle tarkoitettujen katsomoiden henkilömäärän tarkastaminen (istuinten sijoitus, kiinnitykset, lujuus, kytkentä jne.)
- Yleisön käyttöön tarkoitettujen kulkureit-

tien esteettömyyden tarkastaminen

- Palo- ja pelastustoimen sekä muiden hälytysajoneuvojen kulkureitit ja saavutettavuus kaikissa olosuhteissa

Julkiset tilaisuudet on järjestettävä niin, että yleinen järjestys ja turvallisuus säilyvät. Poliisi puolestaan turvaa kokoontumisvapauden kaikille.

Työntekijät

Hevostapahtumissa valtaosa työntekijöistä on tilapäisiä. Työvoimaa tarvitaan niin tapahtuman turvallisuuden, liikenteenohjauksen, tiedotuksen, peli- ja kilpailutoiminnan siivouksen, ravintolapalvelujen kuin muiden vastaavien toimintojenkin järjestämiseen.

Jotta turvallisuussuunnitelmat saadaan toimimaan käytännössä, on kaikki työntekijät perehdytettävä tapahtuman turvallisuusperiaatteisiin. Työntekijöille on kerrottava tilaisuuden yleisjärjestelyt, ensiapupisteet, alkusammutuskaluston sijainti sekä avun hälyttäminen. Lisäksi työnteki-

Kuva 14. Tapahtumanjärjestäjä vastaa siitä, että yleisön kulkuväylät ovat esteettömät.

jöiden on hallittava viranomaisten tai tapahtuman johdon antamat määräykset tehtävänsä liittyen ja täytettävä viranomaisten ja järjestäjien antamat kelpoisuusvaatimukset. Tällaisia voivat olla muun muassa järjestyksenvalvojakortti ja riittävä ikä.

Suomen Hippos ja Suomen Ratsastajainliitto ovat asettaneet määräyksiä toimihenkilöille. Määräyksissä on asetuksia paitsi eri toimihenkilöiden valintoihin, myös heidän tehtäviensä sisältöön liittyen.

Forssan Kuninkuusraveissa työntekijöille asetettiin muun muassa seuraavia vaatimuksia:

- henkilöiden taustatietojen tarkistaminen
- henkilöiden perehdyttäminen ja kouluttaminen työtehtäviin
- ulkopuolisilta toimijoilta ostetut palvelut edellyttävät kirjallista sopimusta (sisältää molempien osapuolten vastuut ja velvollisuudet)

Järjestyksenvalvojat

Järjestäjän on varauduttava alueiden valvontaan ja vartiointiin päämääränään yleisöväkivallan, hুলiganismin ja katsojien häiriökäyttäytymisen ennaltaehkäisy. Järjestäjä vastaa kilpailujen turvallisuudesta ja järjestyksen säilymisestä. Yleisötilaisuudessa tulee olla riittävä määrä sisäasiainministeriön hyväksymän koulutuksen saaneita järjestyksenvalvojia, jotka järjestäjän pitää listata myös poliisille tehtävään ilmoitukseen tilaisuudesta.

Järjestyksenvalvojan on toiminnassaan asetettava etusijalle sellaiset toimenpiteet, jotka edistävät yleisön turvallisuutta, vaikka se edellyttäisi tilaisuuden järjestäjän mielipiteen vastaista toimintaa. Järjestyksenvalvojan on toimittava asiallisesti ja tasapuolisesti sekä sovinnollisuutta edistään. Hänen tulee ensisijaisesti neuvoin, kehotuksin ja käskyin ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta toimialueellaan. Tarvittavat toimenpiteet on suoritettava aiheuttamatta suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi.

Kuva 15. Ambulanssi päivystämässä Ypäjällä ravintola Ajomestarin takana Finnderbyn aikana.

Osallistujat

Jokaisen osallistujan on tunnettava Suomen Ratsastajainliiton ja Suomen Hippoksen kilpailusäännöt. Järjestäjän näkökulmasta kaikissa kilpailuissa tulisi taata osallistujille mahdollisuus turvalliseen ja sujuvaan kilpailusuoritukseen. Tämä edellyttää paitsi riittävän isoja, hyvin hoidettuja ja valvottuja talli-, harjoitus- ja kilpailutiloja, myös monia toimenpiteitä itse ratsastajalta. Sekä SRL että Suomen Hippos ovat asettaneet erilaisia vaatimuksia esimerkiksi kilpailusuoritukseen ja kilpailijoiden varustukseen liittyen. Esimerkiksi ravikilpailuissa kypärän käyttö on pakollista myös varikko- ja tallialueella hevosta ajettaessa, valjastettua hevosta talutettaessa, valjastetun hevosen ohjiin koskettaessa sekä voittajaesittelyssä avustajana toimiessa. Ratsastuksen eri lajeilla on yksityiskohtaisia vaatimuksia ja suosituksia muista turvallisuusvarusteista. Tuomaristo voi hylätä suorituksen, jos kilpailija ei ole sääntöjen mukaisesti pukeutunut. Kilpailijan vakuutus ei korvaa vahinkoja, jotka ovat aiheutuneet turvallisuudeltaan

puutteellisten kilpailuvarusteiden käyttämisestä.

Turvallisuusvarusteet eivät kuitenkaan suojaa täydellisesti ratsastajaa onnettomuuksilta. Sekä ravi- että ratsastustapahtumissa on oltava päivystämässä ambulanssi. Esteratsastuskilpailuissa on oltava aina myös lääkäri paikalla. Mikäli tapahtuman aikana järjestetään kenttäkilpailu, edellä mainittujen lisäksi paikalla on Suomen Punaisen Ristin ensiapuryhmä sekä toinenkin ambulanssi.

Aloitteleville kilparatsastajille on ilmestynyt vuoden 2008 alussa Suomen Ratsastajainliiton Ratsastajan opas kilpailumaailmaan (http://www.ratsastus.fi/uploads/kisaopas2008nettiin_1.pdf). Siitä löytyy tarkemmat toimintaohjeet ratsastuskilpailuihin sekä sääntökooste koulu- ja esteratsastuksen sekä yleisen osan kilpailusäännöistä.

HEVOSTEN TURVALLISUUS

Hevosten käyttäytymisen ymmärtäminen ja aistien tuntemus auttaa ennakoimaan vaaratilantei-

TARKISTUSLISTA

- Onko rakennusvalvontaviranomainen hyväksynyt luvan ottaa käyttöön kokoontumistilan ja –alueen?
- Onko tapahtumaan tehty pelastussuunnitelma ja asiaan kuuluvat ennakkotarkastukset (poliisi-, palo-, terveys- ja rakennusviranomaisen suorittavat)?
- Onko kaikki toimihenkilöt koulutettu tehtäviinsä?
- Oletteko varmistaneet, paljonko järjestyksenvalvoja tapahtumaan tarvitaan?
- Oletteko varanneet järjestyksenvalvojat, ja kouluttaneet heidät?
- Onko järjestyksenvalvojilla asiaankuuluva koulutus?
- Onko tapahtumaan tehty pelastussuunnitelma?
- Valvooko tapahtumanjärjestäjä, että osallistujilla on asianmukaiset varusteet?

ta ja vähentämään riskejä. Ammatillaiset tietävät, mitä hevonen kuulee, näkee tai tuntee ja ottaa tämän huomioon toiminnassaan. Suuren riskin muodostavat ihmiset, jotka eivät tunne hevosen käyttäytymistä ja viestintää eivätkä näin ymmärrä aiheuttavansa omalla toiminnallaan riskejä.

Suuri huomio hevostapahtumissa tulisi kiinnittää siihen, ettei hevosalueilla kulje muita kuin tapahtumassa työskenteleviä ja kulkuluvan saaneita henkilöitä. Lisäksi hevosalueet tulisi suunnitella niin, että kulkureitit ovat selkeät, liikenne mahdollisimman vähäistä ja alueet selvästi erotettu yleisölle tarkoitettusta alueesta. Pysäköinti alueella tulisi sallia vain tilapäisesti tavarain tai eläinten lastausta ja purkua varten ja tilapäisille myyntipisteille tulisi rajata omat alueet. He-

vosten lämmittely ja ulkoiluttaminen olisi pyrittävä järjestämään erilliselle, rajoitetulle alueelle. Poneille tulisi olla oma varikkoalue esimerkiksi hevosvarikon ja katsomoalueen välissä.

Forssan kuninkuusraveissa 2006 varikkoalueen turvallisuus varmistettiin siten, että varikolle pääsi vain erillisellä kulkuluvalla. Hevosten, autojen ja ihmisten turvalliseen liikkumiseen varikkoalueella päätettiin panostaa entistä enemmän. Lisäksi erityistä huomiota kiinnitettiin voittajaseremonioiden turvallisuuden varmistamiseen. Mahdollisten loukkaantuneiden hevosten hoitoon varauduttiin: koko tapahtuman ajan paikalla oli neljä eläinlääkärinä ja Ratsastajaliiton hevosambulanssi ja Ypäjän Hevossairaala oli päivystysvalmiudessa koko tapahtuman ajan. Hevosten

TARKISTUSLISTA

- Oletteko varmistaneet, että hevosalueille pääsevät vain kulkuluvan omaavat henkilöt?
- Ovatko yleisö ja hevoset omilla alueillaan?
- Onko hevosalueiden liikennejärjestelyt hoidettu niin, että hevosten ja autojen kohtaaminen on mahdollisimman vähäistä?
- Onko hevosille ja autoille eri reitit? Onko reitit merkitty selvästi?
- Onko tapahtumassa vaadittava määrä eläinlääkäreitä ja heidän avustajansa?
- Onko suunnitelma toimenpiteille, mikäli hevonen kuolee tai täytyy lopettaa?

kuolemantapausten varalle laadittiin yhdessä eläinlääkärien kanssa suunnitelma.

Finnderbyssä 2007 oli erillinen nimetty lääkin-tävastaava, joka toimii linkkinä kilpailunjärjestäjän ja ihmis- ja eläinlääkäreiden välillä. Hän huolehtii hevostarkastuksen käytännön järjestelyistä. Eläinlääkärikomitea, johon kuului kolme eläinlääkärää, hoiti hevostarkastukset. Kengittäjä ja hevosambulanssivastaava päivystivät kilpailualueen välittömässä läheisyydessä kilpailun ajan.

Myös Finnderbyssä 2007 verryttely- ja kilpailualueet on aidattu. Tapahtumassa oli eriytetty kilpailualueella hevosten ja yleisön kulkureitit. Hevosten kulkureitit oli merkitty kyltein, ja lisäksi kukkartat oli jaettu talleihin ja kilpailijoille. Toimihenkilöiden liikkuminen autolla hevosurheilualueella oli rajoitettua, ja siihen oikeutti vain ajolupa. Kuvausryhmille järjestettiin kilpailunjärjestäjän taholta alueen ja hevoset tunteva kuljettaja.

LIKENNETURVALLISUUS

Liikennesuunnittelun tärkein asia on turvallisuus. Tämän jälkeen nousee sujuvuus, joka on vahvasti sidoksissa julkisen liikenteen käyttömahdollisuuksiin ja pysäköintijärjestelyihin. Tapahtumissa ajoneuvoliikenne on pääasiassa saapumista ja poistumista paikalta, tavaroiden kuljetusta sekä järjestäjien liikkumista tapahtuma-alueella. Kuljetusreitit ja ajot on suunniteltava huolellisesti siten, että niin osallistujat kuin yleisö ja henkilökuntakin pääsee liikkumaan nopeasti ja helposti. Onnistunut reititys on sujuvan toiminnan edellytys.

Ison tapahtuman liikenteen suunnittelua varten on huomioitava seuraavat luvat ja vaatimukset:

- Liikennesuunnitelma
- Tilapäisten tieliittymien, nopeusrajoitusten, ylimääräisten liikennemerkkien ja opasteiden pystyttämiseen tarvittava lupa
- Pysäköintialuesopimukset (tehtävä kirjallisina)

Massatapahtumissa kaikista liikenne-, paikoitus- ja kuljetusjärjestelyistä toimitetaan liiken-

nesuunnitelma poliisille. Suunnitelmaa tehtäessä on hyvä olla poliisiin yhteydessä jo etukäteen. Reititystä suunniteltaessa yleisön ja toimihenkilöiden liikkumisen lisäksi huomioitavia seikkoja ovat hevosautojen kulkeminen ja pysäköinti, myyntikojujen huolto, jäte- ja loka-autoille varattu tila sekä pelastustiet hälytysajoneuvoille.

Liikennesuunnitelma tehdään yhteistyössä poliisin kanssa. Liikennesuunnitelmassa on tuotava esille muun muassa paikoitusalueet eriteltyinä (sijainti, koko ja paikoitusmäärä), selvitys liikennejärjestelyistä ja liikenteenohjauksesta sekä järjestäjän henkilömäärät paikoitusalueilla ja liikenteenohjauksessa.

Finnderbyn kilpailijoista osalla on mukanaan omia mopoja, joilla he liikkuvat kätevästi paikasta toiseen. Kilpailijatiedotteessa ja joukkueenjohtajien kokouksessa on havaittu tarpeelliseksi tiedottaa ja teroittaa perustasolla olennaisimmista liikennesäädöksistä ja nopeusrajoituksista. Muutoin voi esiintyä mm. liikennöintiä asiaankuulumattomilla reiteillä tai kypärättä ajamista.

Pysäköinti

Pysäköintialueiden riittävyys ja toimivuus on myös yksi keskeinen tapahtuman onnistumiseen vaikuttava tekijä. Yleisölle tarkoitettuja pysäköintialueita tulisi suunnitella useisiin eri paikkoihin ruuhkien välttämiseksi. Mikäli alueet sijaitsevat kaukana itse tapahtumapaikalta, on järjestäjän huolehdittava myös julkisen liikenteen järjestämisestä pysäköinti- ja tapahtumapaikan välillä. Toimiva pysäköinti edellyttää myös riittävän määrän liikenteen ohjaajia. Järjestäjän on myös suunniteltava omat pysäköintipaikat tapahtumapaikalla huoltoajolle.

Yleisön pysäköinti on syytä ohjata sellaiselle paikalle, joka sitä kestää. Mikäli pysäköinti ohjataan nurmelle, voidaan nurmi suojata esimerkiksi muovikatteella. Muuten tilapäispysäköinti voidaan hoitaa sänkipellolla tai edellisenä kesänä kylvetyllä heinikolla, kunhan varataan riittävästi sammuttimia mahdollisia palonalkuja varten – kuumana kesäpäivänä kuiva sänkipelto on erittäin palonarka.

Hevosautot ovat suuren kokonsa vuoksi haasteellisia pysäköidä ja kääntää ahtailla pihoil-la. Siksi on suunniteltava etukäteen, mistä suun-

Kuva 16. Varsahaka, eli lapsiparkki, oli iloisessa käytössä Forssan Kuninkuusraveissa.

nasta autot tulevat, ja minne ne pysäköidään. Osallistujille tulisi ennen tapahtumaa muun postin ohessa lähettää kartat ja suunnitelmat siitä, missä ja miten hevosautot kulkevat. Raviradoilla tilat ovat usein suurehkot, jolloin asia ei ole aivan yhtä kriittinen.

Kuninkuusraveissa 2006 yleisön pysäköinti oli jaettu neljään eri alueeseen, joihin kaikkiin oli opastus sopivasta tulosuunnasta valta- ja maanteiltä. Pysäköintialueilla paikoitusta ohjasi noin 80 vapaaehtoista. Opastajilla oli varustuksena matkapuhelimet, liikenteen ohjaustaulut sekä huomioliivit. Lisäksi jokaisella alueella oli radiopuhelimia. Leirintämatkailualueiksi oli osoitettu kolme kenttää. Varsinaista raviliikennettä varten ei erityistoimenpiteitä tehty.

Finnderbyssä on tähän asti ollut yksi pysyvä pysäköintialue. Pysäköintialuetta on parannettu vähitellen vuosien varrella, kun kapeita paikko-

ja on levennetty. Perusongelmana Ypäjällä on kuitenkin autojen ja hevosten sama tulosuunta.

Opasteet ja liikennemerkki

Opasteilla, kirjallisilla etukäteisohjeilla, tapahtuman aikaisilla ohjeilla ja kuulutuksilla on suuri merkitys turvallisuuden kannalta. Kyltit kannattaa rakentaa sellaisiksi, että niitä voidaan korjata ja käyttää uudelleen vuodesta toiseen. Opasteiden runsas määrä ja yhtenäinen ilme helpottavat niiden näkymistä yleisölle. Opasteita tarvitaan ainakin osoittamaan kilpailutoimisto, pelipisteet, yleisön pysäköintialueet, hevosautojen pysäköinti, lämmittelyalue, infopiste, ensiapupiste, wc:t, ravintolat ja mahdollisesti kohtauspaikka, poliisi sekä löytötavarapiste.

Kyltit kannattaa laittaa paikoilleen useita päiviä ennen tapahtumaa ja niiden purku tulee tehdä välittömästi tapahtuman päätyttyä. Kyltit

TARKISTUSLISTA

- Onko tapahtumaan tehty liikennesuunnitelma poliisin kanssa yhteistyössä?
- Onko kyltitys selkeää ja riittävää?
- Onko kylttien ja opasteiden pystyttämiseen tarvittavat luvat?
- Oletteko olleet yhteydessä palotarkastajaan hevosautojen pysäköinnistä koskevista asioista?
- Onko hevosautojen kulkeminen ja pysäköinti opastettu osallistujille etukäteen kirjeitse?
- Onko hevosautojen kulkeminen ja pysäköinti opastettu paikan päällä näkyvin kyltein?
- Onko yleisölle pysäköintialueita riittävästi?
- Onko pysäköintialueille riittävät opasteet?
- Onko tapahtumaan varattu pysäköinnin ohjaajia?
- Oletteko ohjanneet pysäköinnin kulutusta kestäväälle paikalle?
- Onko polkupyörille osoitettu oma pysäköintipaikka?

on hyvä käydä tarkistamassa päivittäin, jotta vältetään ilkivallan ja sääolosuhteiden aiheuttamita vahingoilta. Tarkastajalla on hyvä olla mukanaan myös ylimääräisiä opasteita sen varalta, että niitä on kadonnut tai hajonnut.

Tarvittavat liikennemerkkit voi ostaa, lainata tai vuokrata. Merkkejä voi kysyä esimerkiksi kotikaupungin liikennelaitokselta. Tapahtuman viitoittaminen edellyttää aina tienpitäjän lupaa. Tienpitäjänä toimii maantiellä Tiehallinto, kadulla kunta ja yksityisellä tiellä tiehoitokunta. Yksityisellä tiellä liikennemerkkin asettamiseen tarvitaan myös kunnan suostumus.

VARTIOINTI

Suomen Ratsastajainliiton järjestämismääräyksissä ja -ohjeissa on asetettu, että asiattomien pääsy on estettävä hevosten purku- ja tallialueelle. Määräykset myös velvoittavat, että tallialuetta on valvottava 24 tuntia vuorokaudessa. Majoitettavan hevosen karsinaan saavat mennä ainoastaan ratsastaja, hevosen hoitaja ja omistaja sekä hätätapauksessa tallihenkilökuntaan kuuluva. Lisäksi ohjeissa on tuotu esiin, että järjestäjän on varauduttava myös muiden alueiden valvontaan ja

vartiointiin päämääränään yleisöväkivallan, huijanismin ja katsojien häiriökäyttäytymisen ennaltaehkäisy.

Finnderby on kansainvälinen ratsastuskilpailu, joten tallialuetta vartioidaan ympäri vuorokauden ja sinne pääsy on vain hevosten hoitajilla, ratsastajilla, omistajilla sekä tietyillä tuomariston edustajilla ja tallitoimihenkilöillä. Tallit on yöaikaan suljettu ja tallivahdit tarkkailevat mahdollisten kulkuluvallisten vierailijoiden toimia. Kaikki käynnit kirjataan yöaikaan ylös. Kilpailun aikana hevosilla tulee olla aina liikkeessaan karsinan ulkopuolella esim. suitsissaan numerolappu, josta eläin voidaan tarvittaessa tunnistaa. Raveissa hevoset matkaavat tavallisesti kotitalliin yöksi.

PÄIHTEET

Sekä SRL:n että Hippoksen säännöissä on asetettu määräyksiä päihteiden käyttöön liittyen. Molempien tahojen säännöissä on asetettu, että päihtynyt ei saa käsitellä hevosta kilpailualueella kilpailujen aikana eikä hevosta saa luovuttaa päihtyneelle. Molemmissa on myös asetettu, että mikäli alkoholipitoisuus on 0,5 promillea tai sen yli, kilpailijan ei sallita kilpailla.

TARKISTUSLISTA

- Onko asiattomien henkilöiden pääsy estetty hevosten purku- ja tallialueelle?
- Vartioidaanko tallialuetta 24 tuntia vuorokaudessa?
- Oletteko ottaneet vastuuvakuutukseen tapahtumaanne?
- Mikäli toimitte vuokranantajan kiinteistössä ja alueilla, onko esimerkiksi vuokrasopimuksessa selkeästi ilmaistu, kenelle korvausvastuu kuuluu mahdollisissa vahinkotapauksissa?

YLEISÖTILAISUUDEN JÄRJESTÄJÄN VASTUU VAHINGOISTA

Yleisötilaisuuksissa vahinko on usein henkilövahinko (loukkaantuminen tai jopa kuolema) tai omaisuusvahinko. Puhdas tapaturma, joka kohdistuu henkilöön tai omaisuuteen, ei välttämättä velvoita järjestäjään korvauksiin. Jos kuitenkin pystytään osoittamaan, että tapahtumanjärjestäjä on toiminut huolimattomasti tai laiminlyönyt velvollisuuksiaan, katsotaan tapahtumanjärjestäjän syyllistyneen ainakin lievään tuottamukseen ja korvausvastuu syntyy. Tätä kutsutaan käsitteellä korostunut huolellisuusvelvollisuus. Tapahtumanjärjestäjä voi maksaa siis vahingonkorvauslain täyden korvauksen periaatteen mukaisesti esimerkiksi lääke-, lääkäri-, sairaala- ja matkakuluista sekä työansion menestyksestä, tai aineettomana vahinkona kertatyypin korvauksen kivusta ja särystä. Omaisuusvahingon osalta korvausta suoritetaan tarpeellisista korjauskuluista. Henkilö- ja esinevahinkoihin sovelletaan vahingonkorvauslakia (412/1974).

Myös ympäristövahinkoja, kuten polttoaineen tai muun kemikaalin vuotoa maaperään, voi sattua. Ympäristövahingon korvaamisesta on vastuussa se, jonka toiminnasta vahinko on todennäköisesti aiheutunut. Vahingon syntyessä vahinko korvataan aina, vaikka toimintaa olisi hoidettu vaaditulla huolellisuudella, eli ympäristövahinkoja koskee ns. ankara vastuu. Ympäristövahin-

kojen suhteen korvausvastuuta hevostapahduksissa säätelee kaksi lakia: maaperän puhdistamisvastuu perustuu ympäristönsuojelulakiin (86/2000), ja toisaalta ulkopuoliselle, kuten naapurille, aiheutuvan vahingon korvaaminen (esimerkiksi melu, haju- tai muu ympäristöhaitta) perustuu lakiin ympäristövahinkojen korvaamisesta (737/1994). Korvaus maksetaan vain rahassa arvioitavissa olevista vahingoista, mutta ei esimerkiksi luonnon monimuotoisuuden vähenemisestä tai kauniin maiseman menettämisestä.

Tapahtuman järjestäjän on siis otettava vastuuvakuutus. Se ei kuitenkaan lievennä järjestäjän vastuuta, sillä jos järjestäjän toiminta on ollut poikkeuksellisen moitittavaa tai kyse on törkeästä tuottamuksesta, voi vakuutusyhtiö evätä korvauksia tai alentaa niitä. Vastuuvakuutus ei siis vapauta tapahtumanjärjestäjää tarpeellisista turvallisuusjärjestelyistä.

Jos vahinko aiheutuu huoneiston tai tilan puutteellisen turvallisuuden vuoksi, osa vastuusta kuuluu kiinteistönomistajalle. Näissä tapauksissa on tapauskohtaisesti katsottava, kummalle vahingon korvaaminen tällaisessa tapauksessa kuuluu, esimerkiksi sen osalta, mitä vuokrasopimuksessa on vastuista sovittu.

Vastuuvakuutuksen lisäksi tapahtumanjärjestäjän tulisi huolehtia tilanteen mukaan esimerkiksi yleisön tapaturmavakuutusta, työntekijöiden lakisääteisistä työtapaturma- ja eläkevakuutuksista sekä omaisuuden vakuuttamisesta.

6 Hevosten hyvinvointi

Kilpailutapahtuma ei saa vaarantaa hevosen hyvinvointia. Eläinsuojelulain ja -asetuksen tarkoituksena on suojella eläimiä kärsimykseltä, kivulta ja tuskalta, sekä edistää eläinten hyvinvointia ja hyvää kohtelua. Lain mukaan eläinlääkäri on kiellettävä eläimen käyttäminen kilpailussa, jos hänellä on perusteltua aihetta epäillä, että eläintä käytetään eläinsuojelulain säästösten vastaisesti. Kilpailujen järjestäjän on aina kutsuttava eläinlääkäri valvomaan, että eläinsuojelulakia ja sen nojalla annettuja määräyksiä noudatetaan.

Ravikilpailuja Suomessa koskevat Suomen Hippoksen ravikilpailusäännöt. Ratsastuskilpailuja puolestaan säätelevät Suomen Ratsastajainliiton sekä kansainvälisen ratsastajainliiton FEI:n kilpailusäännöt.

HEVOSEN KÄSITTELIJÄN AMMATTITAITO

Käyttäytymiseltään, rakenteeltaan ja aisteiltaan hevonen on tyypillinen saaliseläin, joka tarkkailee ympäristöään valppaasti ja on valmis pakene-

maan nopeasti vaaran uhatessa. Hevonen kuulee herkästi korkeat ja äkilliset lyhyet äänet ja näkee pienetkin liikkeet kaukaa muttei näe yksityiskohdista kovin hyvin.

Hevostapahtumissa hevosen käsittelijältä vaaditaan rauhallista ja määrätietoista otetta. Koulutettukin hevonen toimii vaistonvaraisesti, joten hevosen käsittelijän on osattava ennakoida hevosen käyttäytymistä vaaratilanteiden välttämiseksi. Erilaisissa tapahtumissa on aina jotain uutta rutinoidullekin kilpahevoselle. Hevosen käsittelijällä on oltava oikea asenne sekä itsehillintä jännittämissä kilpailuissa. Myös hevosen käsittelijällä, joka ei itse varsinaisesti osallistu kilpailuun tai tapahtumaan, on oltava asianmukainen vaatetus ja varustus.

HEVOSTEN KILPAILUKUNTO JA -KELPOISUUS

Hevosurheilussa hevosen hyvinvointi lähtee siitä, että ruokinta, harjoittelu, lepo ja kengitys ovat tasapainossa ennen kisaa. Hevosen tulee saada leväätä tarpeeksi, ja harjoittelun tulee olla hevosen

Hevostapahtumien hevosen hyvinvointiasioita säätelevät keskeiset lait ja säädökset:

- Eläinsuojelulaki ja -asetus (247/1996, 396/427)
- Eläinkuljetusasetus (Neuvoston asetus EY 1/2005)
- Laki eläinten kuljetuksesta (1429/2006)
- Laki ja asetus eläinten lääkitsemisestä (617/1997)
- Suomen Ratsastajainliitto ry:n ratsastuskilpailusäännöt
- Suomen Hippos ry:n ravikilpailusäännöt ja poniravikilpailusäännöt 2007
- Kansainvälisen Ratsastajainliiton FEI:n kilpailusäännöt

Kuva 17. Kansainvälisissä kilpailuissa kisatuomaristosta, eläinlääkäreistä ja stewardeista koostuva raati tarkastaa hevoset kilpailua edeltävänä päivänä.

yksilölliset tarpeet ja kyvyt huomioonottavaa. Kilpailutilanteessa hevosen tulee olla terve ja hyvinvoiva, eivätkä kilpailupaikan olosuhteet saa huonontaa hevosen hyvinvointia. Lisäksi niin kotitalilla kuin kilpailussakin hevosella on oikeus nopeaan hoitoon sairaus- tai onnettomuustilanteessa.

Ravikilpailuissa hevosen vastuullinen valmentaja vastaa hevosen kilpailuttamisesta Suomen Hippoksen sääntöjen edellyttämällä tavalla. Lisäksi valmentaja on vastuussa siitä, että hevonen on kilpailuihin ilmoitettaessa terve, kilpailukuntoinen ja että sillä on lunastettu hevospassi tai rekisteritodistus ja ajajalla on ajolupa. Valmentaja voi ilmoittaa hevosen ainoastaan yksin kilpailuihin samaksi päiväksi. Valmentaja on toimissaan velvollinen noudattamaan eläinsuojelulakia ja sen nojalla annettuja sääntöjä ja määräyksiä. Ravikilpailuissa kilpailujen ylin eläinsuojeluvälvoja on kilpailueläinlääkäri. Valjakkotarkkailija toimii eläinlääkärin avustajana varikkoalueelle ja lähdönjärjestäjä lähtötarkastuksessa. varikkoalueen valvoja valvoo hevosten käsittelyä tallialueella ja

avustaa eläinlääkärää tarkkailemalla kuljetusvälineiden ja varusteiden kuntoa.

Suomen Ratsastajainliiton alaisissa kilpailuissa kilpailija vastaa omasta ja hevosen kilpailukelpoisuudesta. Alle 15-vuotiaan kilpailijan ja hänen hevosensa kilpailukelpoisuudesta vastaa hänen holhoojansa. Hevonen saa osallistua kansallisiin kilpailuihin aikaisintaan sinä kalenterivuonna, jolloin se täyttää viisi vuotta seuraavin poikkeuksin. Viisivuotiaat hevoset saavat osallistua helppoon luokkaan ja kuusivuotiaat hevoset vaahtivaan luokkaan. Matkaratsastuksessa saa nelivuotiaalla hevosella/ponilla osallistua ihanneaikaratsastuksen luokkaan 1, nopeuskilpailuissa hevonen on oltava vähintään kuusivuotias, muissa luokissa vähintään viisivuotias. Valjakohevoset tulee olla vähintään nelivuotiaita. Alueluokkiin saa este- ja koulukilpailuissa osallistua 4-vuotiaalla hevosella yhteen enintään 100 cm:n luokkaan (helppo C) kilpailupäivänä. Lyhyisiin kenttäkilpailuihin saa osallistua 4-vuotiaalla hevosella.

ratsastuskilpailuissa tuomariston tehtäviin kuuluu mm. vastata talli- ja verryttelyalueen

valvonnasta ja nimetä yksi jäsenistään vastuulliseksi valvontatehtävästä (stewardi). Stewardin tehtäviä ovat valvoa talliturvallisuutta, avustaa eläinlääkärinä hevostarkastuksessa ja huolehtia siitä, että hevosia ei kohdella sopimattomasti kilpailualueella.

ELÄINLÄÄKINTÄ JA VAROAJAT

Eläinsuojelulain mukaan eläimen suorituskyvyn keinotekoinen kohottaminen, alentaminen tai ylläpitäminen lääkkeillä taikka muilla vastaavilla aineilla tai valmisteilla on kielletty. Hevosen suorituskyvyn ei saa vaikuttaa tai pyrkiä vaikuttamaan kilpailuhetkellä tai siihen verrattavan suorituksen aikana minkään virkistävän, kiihdyttävän, rauhoittavan, voimistavan, heikentävän, puuduttavan tai tulehdusoireita poistavan kemiallisen aineen, lääkkeen tai hoitotoimenpiteen avulla. Kemiallisella aineella, lääkkeellä tai hoitotoimenpiteellä ei tarkoiteta hevosen normaaliin ravitsemukseen käytettäviä suun kautta annettavia rehuja, kivennäisiä vitamiineja, elektrolyyttejä ja biologisia lisäravinteita. Ravi- ja ratsastuskilpailuiden tarkoituksena on mitata hevosten ja kilpailijoiden suorituskykyä ja taitoja keskenään samanvertaisissa olosuhteissa ja omilla ansioilla. Vain terveellä hevosella saa kilpailla.

Hevosen sairauden hoitoon ja ennaltaehkäisyyn saadaan käyttää eläinten lääkitsemistä koskevan lainsäädännön mukaan hevoselle käytet-

täväksi hyväksytyjä lääkeaineita. Vammoista ja sairauksista toipuminen vie usein ohjeellista dopingvaroaikaa huomattavasti pidemmän ajan, joten kaikista lääkityksistä ja hoidoista on pidettävä kirjaa ja kirjanpito on oltava tarkastettavissa. Hevosten lääkeaineiden käyttöä Suomessa valvoo Eläinkilpailuiden Antidopingtoimikunta, joka antaa myös ohjeita ja määräyksiä dopingnäytteiden otosta sekä lausuntoja epäillyistä dopingsääntöjen rikkomuksista.

DOPINGVALVONTA HEVOSTEN OSALTA

Suomen Hippoksen sääntöjen mukaan kaikki lääkitys on kielletty neljä vuorokautta (96 tuntia) ennen kilpailua tai siihen verrattavaa suoritusta. Tarkemmat määräykset lääkityksistä sekä mahdolliset poikkeukset neljän vuorokauden lääkityskiellosta ja lääkityksiin liittyvät ohjeelliset varoajat annetaan Suomen Hippoksen julkaisemassa erillisessä Lääkintäohjeessa. Hevosesta otetuista veri-, virtsa- tai muista näytteistä ei saa kilpailuhetkellä tai siihen verrattavan suorituksen aikana löytyä elimistöön kuulumattomia lääkeainejäämiä (nollaraja). Lääkeainejäämiä ei saa esiintyä riippumatta siitä, onko näillä mahdollisesti ollut vaikutusta hevosen suorituskyvyn. Täten myös terveydenhoidolliset toimenpiteet, kuten rokotukset ja loishäädöt on tehtävä hyvissä ajoin ennen kilpailupäivää. Joillekin luonnossa esiintyville se-

TARKISTUSLISTA

- Onko tapahtumaan varattu tarvittavat eläinlääkärit ja muut eläinsuojeluvälvojat?
- Huolehditko valvonnan avulla, että tapahtumassa hevosia käsittelevät vain ammattitaitoiset henkilöt?
- Valvotteko sitä, etteivät kilpailuun osallistuvat hevoset ole minkään kemiallisen aineen, lääkkeen tai hoitotoimenpiteen vaikutuksen alaisia?
- Valvooko kilpailussa eläinlääkäri tai muu vastaava ammattihenkilö hevosten kilpailukelpoisuutta?
- Mikäli puutteita ilmenee, puututteko niihin?

Kuva 18. Finnderbyssä 2007 päivysti hevosambulanssi.

kä hevosen sisäsyntyisille aineille on määrätty raja-arvot, jotka eivät saa ylittyä.

Suomen Ratsastajainliitto noudattaa kansainvälisen ratsastajainliiton Fédération Equestre Internationale (FEI) sääntöjä ja päätöksiä hevosten lääkityssääntöjen osalta kaikissa kilpailuissa. Hevosten kiellettyjen lääkeaineiden käyttöä Suomessa valvoo Eläinkilpailuiden Antidopingtoimikunta, Muissa kuin kansainvälisissä kilpailuissa otetut näytteet tutkii FEI:n hyväksymä suomalainen antidopinglaboratorio.

POIKKEUKSELLISET RATA- JA SÄÄOLOSUHTEET

Ravikilpailuja järjestetään ulkona ympäri vuoden, kilpailuja joudutaan peruuttamaan muutama vuosittain huonojen rataolosuhteiden tai poikkeuksellisten sääolojen vuoksi. Ratsastuskilpailuja järjestetään ulkona huhti - syyskuussa, joten huonojen rata- tai sääolosuhteiden vuoksi kilpailuja joudutaan peruuttamaan harvoin. Silloin kun peruuttamispäätös on jouduttu tekemään, on useimmiten ollut kysymys kenttäkilpailuista, jot-

ka on jouduttu peruuttamaan sateen tehtyä maastoradan vaarallisen pehmeäksi ja liukkaaksi.

Ravikilpailusääntöjen mukaan suositeltava pakkasraja kilpailujen peruuttamiseksi on rannikolla 15-20 astetta ja sisämaassa 20-25 astetta. Lisäksi huomioidaan tuoliolosuhteiden ilmaa kylmentävä vaikutus. Poikkeuksellisten rata- ja sääolosuhteiden vuoksi kilpailujen peruuttamisesta kilpailuajana päättävät kilpailueläinlääkäri, kilpailujen järjestäjä, valvoja ja valmentajien edustaja. Kilpailut voidaan myös keskeyttää poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi. Kilpailujen jatkamisesta tai keskeyttämisestä päättävät kilpailueläinlääkäri, kilpailujen järjestäjä, valvoja ja valmentajien edustaja. Kilpailijalla on myös oikeus jäädä pois kilpailusta, jos lämpötila kilpailualueella laskee edellä mainittuihin lukemiin tai olosuhteet radalla uhkaavat hevosen terveyttä.

Ratsastuskilpailussa päätöksen kilpailun peruuttamisesta tekee kilpailun tuomaristo kuultuaan kilpailueläinlääkäriä. Kansainvälisissä kisoissa tekninen asiantuntija tarkastaa kilpailujen olosuhteet. Mikäli kilpailu ratsastetaan todella huonoissa sääolosuhteissa, tuomaristo voi päättää tehtävien helpottamisesta (esimerkiksi ihanneajan

pidentämisestä tai joidenkin esteiden poisjättämisestä este- tai kenttäkilpailussa).

Forssan Kuninkuusraveissa 2006 säätilan vaikutus pyrittiin huomioimaan rakentamalla lisää valjastuskatoksia. Katoksia on nyt yhteensä 96 kpl, joista erityisesti Kuninkuusraveja varten rakennettiin 24 kpl. Valjastuskatokset mahdollistivat hevosten pitämisen varjossa hellesään sattuessa ja sateella taas sateen suojaa. Myös kaviouran ja verryttelyalueiden kunnon varmistamisella pyrittiin takaamaan paremmat olosuhteet sade- ja hellesäiden sattuessa. Tapahtuman aikana sateita ei kuitenkaan tullut ja radalta noussut pöly oli ainoa ongelma. Siihen oltiin varauduttu kastelemalla rataa säännöllisesti.

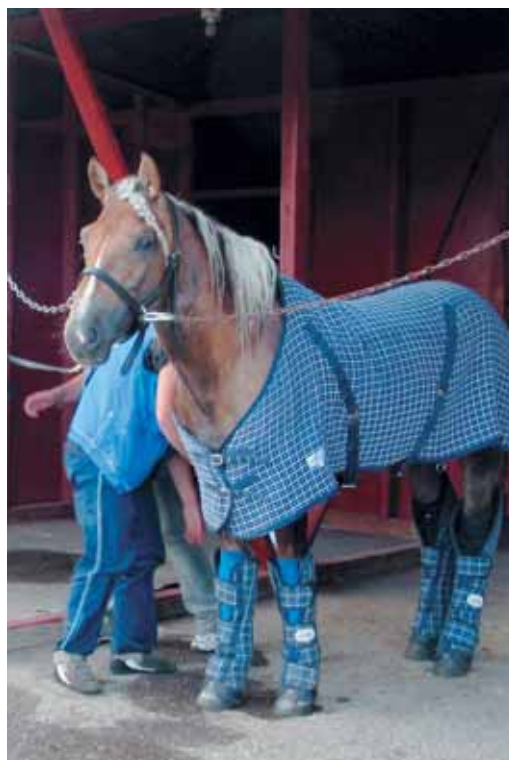
Myös Finnderbyssä 2007 ratsastuskenttien pohjat olivat erityisen huomion kohteena. Derbyviikonloppu oli sateinen, ja varsinkin kouluratsastuskenttien kunto kärsi. Tällä oli vaikutusta kilpailusuoritusten kannalta, mutta ei merkitystä hevosten hyvinvoinnin kannalta. Sääolosuhteiden vaikutuksien minimoimiseksi joukkueenjohtajille annettiin mahdollisuus valita kenttä, jolla kouluratsastusluokat ratsastettiin. Kaiken kaikkiaan kenttien pohjien voitiin todeta olevan olosuhteisiin nähden hyvässä kunnossa. Erityisesti derbykenttä kesti sateen hyvin.

Kilpailu- ja verryttelyalueiden pohjat

Hevosten rasitus- ja muita vammoja voidaan ehkäistä kilpailu- ja verryttelyalueiden pohjien hyvällä kunnolla. Pohja ei saa olla liian kova eikä liian pehmeä. Kuten edellä on todettu, muuttuvat sääolosuhteet asettavat pohjien kunnossapidolle lisähaasteita.

Forssan Kuninkuusraveissa kaviouran ja verryttelyalueiden kunnon varmistaminen oli yhtenä keskeisenä tavoitteena, koska Forssassa on aiemmin ollut ongelmia radan kunnon kanssa. Radan kunnosta huolehtiminen ulkoistettiin kesällä 2006 ennen kisoja. Tämä mahdollisti parempien laitteiden käytön ja enemmän resursseja radan hoitoon. Heinäkuun ajan yrittäjä muokkasi rataa moneen kertaan ja testasi sen toimivuutta. Kilpailijoilta saatiin positiivista palautetta radan kunnosta.

Finnderbyssä kilpailijat ovat aiemmin kommentoineet kentän pohjan olevan erityisesti kui-

Kuva 19. Hevonen suojataan asianmukaisilla varusteilla kuljetuksen ajaksi.

vana kesänä liian kova. Derbykenttä on hoidosta huolimatta sääolojen armoilla ja sen kulutus on suhteellisen suurta, koska alueella järjestetään vuosittain kolme isoa tapahtumaa. Derbykenttää pyritäänkin mahdollisuuksien mukaan säästämään kaikelta turhalta käytöltä ja kulutukselta. Kenttää hoidetaan nykyisellään parhaalla tietämyksellä; kastellaan, lannoitetaan, kylvetään kuluneet alueet uudelleen, leikataan nurmea ja ilmastetaan golfkentän nurmenhoitokoneella.

Juoma- ja pesuveden saatavuus

Urheilusuorituksen aikana hevonen hikoilee runsaasti, joten juottamisesta on muistettava huolehtia. Nestevajauksesta voi seurata terveydellisiä ongelmia, kuten ähky. Mikäli hevonen tekee useita perättäisiä suorituksia, nestevajaus voi myös heikentää hevosen suorituskykyä. Jotta myös hevosen peseminen kilpailusuorituksen

TARKISTUSLISTA

- Onko kaikki tarvittava tehty poikkeuksellisten sääolosuhteiden aiheuttamien haittojen minimoimiseksi?
- Onko lämmittely- ja tallialueella riittävästi vesipisteitä hevosten juottoa ja pesua varten?
- Varmistatko, että osallistujien ja hevosten varusteet ovat sääntöjenmukaiset?
- Tarkkaillaanko tapahtumassa hevuskuljetuskaluston kuntoa?

jälkeen sujui jouhevasti, tapahtumanjärjestäjän on huolehdittava vedenpaineen tasaisuudesta ja vesipisteiden riittävästä määrästä.

VARUSTEET JA KALUSTO

Hevosen ja ohjastajan tai ratsastajan varusteet

Ravikilpailuissa varusteiden kunnosta vastaa osaltaan valmentaja ja osaltaan ohjastaja. Varusteiden tulee olla ravikilpailusääntöjen mukaiset. Kilpailueläinlääkäri ja lähdön järjestäjä tarkastavat kunkin kilpailijan varusteet ja valjastuksen järjestäjän osoittamassa paikassa. Tämän lisäksi ravikilpailuissa varikkoalueen valvoja tarkkailee hevosten ja ohjastajien varusteiden kuntoa varikkoalueella. Jos lähdön jälkeen havaitaan varusteiden tai valjastuksen aiheuttaneen hevosen vahingoittumisen, määrätään hevonen toipumisajaksi kilpailukielttoon.

Ratsastuskilpailuissa tuomaristo ja stewardit tarkkailevat ratsastajan ja hevosen varusteiden sääntöjenmukaisuutta. Jos esimerkiksi kilpailija ei

ole sääntöjenmukaisesti pukeutunut, voi tuomaristo hylätä suorituksen.

Hevuskuljetuskaluston asianmukaisuus

Hevosen kuljettamista säätelevät mm. laki eläinten kuljetuksesta (1429/2006) ja eläinkuljetusasetus 1/2005. Eläimen kuljetukseen käytettävän kuljetusvälineen on oltava kuljetettavalle eläimelle turvallinen sekä muutoin sopiva. Kuljetusvälineessä on oltava kuljetettava eläinlaji huomioon ottaen riittävä lattiapinta-ala ja korkeussuunnassa riittävä tila, niin että eläimet voivat seistä luonnollisessa asennossa eivätkä ole vaarassa tulla itseään kuljetusvälineen kattoon. Kuljetusvälineessä on oltava kuljetettava eläinlaji huomioon ottaen riittävä ilmatila. Hevuskuljetusten aikana huolehditaan ilmastoinnista, rehustuksesta, juotamisesta sekä terveellisestä ympäristöstä, jotta välttään hevosen vahingoittumiselta ja sairastumiselta. Lisää tietoa hevosen kuljettamiseen ja kuljetuskalustoon liittyvistä asioista löytyy oppaasta Hyvinvoiva, turvallinen ja ympäristöystävällinen talli – opas vastuulliseen tallitoimintaan (toim. Pesonen, Virtanen, Jansson).

7 Järjestelmän toteuttaminen ja arviointi

Edellä olevat luvut on kirjoitettu auttamaan hevostapahtuman järjestäjiä tapahtuman ympäristö-, turvallisuus- sekä hevosen hyvinvointiasioiden nykytilan tunnistamisessa. Kysymyslistat toimivat apuna toiminnan arvioinnissa ja niiden avulla tunnistetaan, mitkä osa-alueet tarvitsevat erityistä kehittämistä.

TOIMINTAPERIAATTEET

Jotta ympäristön turvallisuuteen ja hevosen hyvinvointiin liittyvien asioiden jatkuva parantaminen olisi mahdollista, tulee johdon olla sitoutunut asioiden kehittämiseen. Johto laatii tapahtumaan toimintaperiaatteet, jotka ohjaavat ja linjaavat myös ympäristö-, turvallisuus- ja ympäristöasioihin liittyviä toimenpiteitä tapahtumassa. Yleensä toimintaperiaatteet ovat myös julkisesti saatavilla esimerkiksi organisaation internetsivuilla. Toimintaperiaatteet eli ns. ympäristöpolitiikka on organisaation sitoutuminen julkilausuttuna.

Suunnitelmien laatiminen

Kun ympäristöpolitiikalla on linjattu haluttu suunta ja varsinaiset kehittämiskohteet on tunnistettu, laaditaan asioiden parantamiseksi tavoitteet. Mikäli mahdollista, tavoitteen tulisi olla määrällisesti ilmaistu, esimerkiksi kaatopaikalle menevän sekajätteen määrän vähentäminen 5%.

Jotta tavoitteet saadaan toteutettua, on niille laadittava toimenpidesuunnitelmat. Ympäristöjärjestelmäkielessä puhutaan ympäristöohjelman laatimisesta.

Ympäristöohjelmassa tavoitteille asetetaan:

- toimenpiteet, esimerkiksi biojätteen erilliskeräys tapahtumassa
- mittari, esimerkiksi tapahtumasta kertynyt sekajätteen määrä kg
- vastuuhenkilö
- aikataulu

Vuorovaikutus, tiedottaminen ja koulutus

Ennen tapahtumaa kannattaa toimintaperiaatteista ja yleensäkin tapahtuman kulusta käydä vuoropuhelua naapurien kanssa ja näin osoittaa, että naapurien mielipiteet ovat tapahtumanjärjestäjälle tärkeitä. Sidosryhmävuorovaikutus on yksi ympäristöjärjestelmän vaatimuksistakin. Myös omalle väelle on hyvä tiedottaa asioista hyvissä ajoin ja nostattaa näin henkeä sekä innostusta asetettuihin tavoitteisiin. Kuninkuusraveissa 2006 ja Finnderbyssä 2007 toimihenkilöille tiedottaminen aloitettiin toimikuntien kokouksissa. Tämän lisäksi toimihenkilöille jaettiin tiedotteita.

Myyjiä ja näytteilleasettajia voidaan informoida etukäteen tiedotteella, tai vasta itse tapahtumassa. Sekä Kuninkuusraveissa 2006 että Finnderbyssä 2007 kierrettiin jakamassa tiedotetta alueelle tulleille myyjille ja ravintolahenkilökunnalle. Näytteilleasettajille Kuninkuusraveissa oli varattu mahdollisuus muovin- ja rakennusjätteen kiertäykseen ja Finnderbyssä lava pahvijätteille. Erityisesti Finnderbyssä pahvilavaa käytettiin kiitettävästi, eivätkä tyhjat pahvilaatikot näin täytäneet muita jätteistöä heti kärkeen, mikä on ollut ongelmallista aikaisempina vuosina.

Forssan Kuninkuusravien 2006 ympäristö-, turvallisuus- ja hevosten hyvinvointitavoitteet

Ympäristö

- jätehuolto ja jätteiden lajittelun tehostaminen
- alueen yleinen siisteys
- lantahuollon tehostamisen varikkoalueella.

Turvallisuus

- osallistujien, hevosten ja työntekijöiden turvallisuuden takaaminen varikko- ja kilpailualueella
- varautuminen hevosten loukkaantumiseen

Hevosten hyvinvointi

- kaviouran ja verryttelyalueiden kunnan varmistaminen
- säätilan vaikutusten huomioiminen
- juoma- ja pesuveden saatavuuden varmistaminen
- eläinlääkintäpalvelujen lisääminen

Finnderbyn 2007 ympäristö-, turvallisuus- ja hevosten hyvinvointitavoitteet

Ympäristö

- Kaatopaikalle menevän jätteen määrän vähentäminen sekä kilpailualueen siisteys
- Lantaloiden pitäminen puhtaana sekajätteestä
- Ilmapäästöjen vähentäminen rohkaisemalla yleisöä kimpakyytien käyttöön ryhmälippualueita tarjoamalla
- Ympäristöarvojen huomioiminen hankinnoissa

Turvallisuus

- Paloturvallisuuden parantaminen (erilliset tupakointipaikat, tallissa polttamisen kieltäminen)
- Hevosten ja yleisön erillään pitäminen

Hevosten hyvinvointi

- Hevosten 'kisahyvinvoinnin' varmistaminen viestimällä asiasta ennen kisoja osallistujille
- Kenttien pohjien hyvä ylläpito

Tapahtuman tai järjestävän organisaation internetsivut ovat hyvä kanava tiedottaa ulkopuolisille ympäristöjärjestelmästä etukäteen. Esimerkiksi Kuninkuusraveissa ennen tapahtumaa www-sivuille lisättiin oma Ympäristö -sivu, jonne liitettiin tietoa mm. jätteenlajittelusta. Lisäksi ennen Kuninkuusraveja ulkoisille sidosryhmille ja yleisölle julkaistiin tiedote jätteenlajittelusta Forssan Lehden Ajankohtaista -palstalla. Myös hyvinvointinäkökulmista julkaistiin suurelle yleisölle tiedote mm. Hippoksen uutiskirjeenä. Tämä edellyttää aktiivista vuorovaikutusta lehdistön suuntaan, jotta juttuaihe saadaan läpi. Ainakin muissa kuin hevoslehdissä viestit saadaan kuitenkin kohtalaisen helposti läpi, koska yleislehtien toimittajia kiinnostavat muutkin kuin hevosiin liit-

tyvät asiat tapahtumassa.

Kuninkuusravien käsiohjelmaan laitettiin Kanna vastuu -tiedote yleisölle jätteiden lajittelusta (Kuva 20). Lisäksi kisaviikolla ilmestyvään Hevosurheilu -lehden Kuninkuusraviliitteeseen laitettiin informaatiota ympäristö- ja hevosten hyvinvointiasioista kuninkuusraveissa.

Finnderbyssä YTH- järjestelmä keskittyi Kuninkuusravien tapaan kilpailualueelle, mutta myös talleissa järjestelmästä viestittiin. Jokaisen tallikäytävän ilmoitustaululle ripustettiin tiedote englanniksi ja suomeksi. Lisäksi joukkueenjohtajia muistettiin flyerilla, jossa kerrottiin, että sekajäte ei kuulu lantalaan. Finnderbyn käsiohjelmassa oli lisäksi tiedote suomeksi (Kuva 21) ja englanniksi.

KANNA VASTUUTA YMPÄRISTÖSTÄ RAVEISSAKIN

Forssan kuninkuusravit haluaa olla esimerkkinä tulevaisuuden ravitapahtumille ottamalla entistä paremmin huomioon ympäristöasiat. Tavoitteena on vähentää kaatopaikalle menevän jätteen määrää. Yleisöllä on mahdollisuus lajitella jätteet kolmeen jätelajikkeeseen; bio-, energia- ja sekajätteen. Lajittelun onnistumiseksi alueella kiertävät jäteneuvojat.

Näin lajittelet oikein!	
	<p>BIOJÄTE </p> <ul style="list-style-type: none"> • pahvilautaset (biohajoavat) • ruoantähteet • servietit • puiset aterimet • muut kompostoituvat jätteet
	<p>ENERGIAJAE </p> <ul style="list-style-type: none"> • oluttuopit ja kahvimukit • muoviset aterimet • jälkiruoka-astiat • pelilipukkeet • lehdet ja esitteet
	<p>SEKAJÄTE</p> <ul style="list-style-type: none"> • lajittelematon sekajäte

Kuva 20. Jätteiden lajitteluohje julkaistiin myös Kuninkuusravien käsiohjelmassa.

Myös turvallisuusasioiden onnistumisen kannalta olennaista on hyvä ja tehokas viestintä. Sekä osallistujille, työntekijöille että yleisölle on informoitava turvallisuusasioista ja siitä, miten esimerkiksi toimitaan hätätilanteiden sattuessa.

Finnderbyssä kilpailijat saavat tietoa monisuuisessa kilpailijatiedotteessa. Joukkueenjohtajille (Chefs D'Equipe) järjestetään ennen kilpailun alkua yhteinen informaatiotilaisuus, josta he välittävät tietoa joukkueensa jäsenille. Kilpailun aikana joukkueenjohtajilla voi olla kokouksia tarpeen mukaan, esim. joukkuekilpailujen lähtöjärjestyksen arpomisen vuoksi, kilpailusta riippuen.

SEURANTA JA ARVIOINTI SEKÄ JATKUVA PARANTAMINEN

Vain arvioimalla toimintoja säännöllisesti niitä voidaan kehittää paremmiksi. Systemaattisen tarkastelun avulla voidaan todeta, onko tavoitteissa onnistuttu ja ollaanko menossa haluttuun suuntaan. Tämä on arvioinnin ensisijainen tarkoitus. Toinen arvioinnin tehtävä on löytää järjestelmän kehittämisen- ja parantamiskohteet. Mikäli asetettua tavoitetta ei ole saavutettu, on siihen löydettävä syy, ja ratkaisu syyn poistamiseksi. Näin poistetaan myös toiminnan kehittämisen esteet.

Oikeiden mittareiden löytäminen oikeille tavoitteille on olennaista. Siksi mittareiden on ol-

tava mieluiten sellaisia, että erilaiset muutokset eivät vaikuta niihin.

Järjestelmän seurannan ja arvioinnin on oltava säännönmukaista. Kun arviointi on tehty, voidaan asettaa uudet tavoitteet ja ryhtyä toteuttamaan niitä. Näin toteutuu jatkuvan parantamisen periaate. Kuninkuusravien kaltaisille liikkuville tapahtumille onkin olennaista viedä viestiä seuraavalle järjestäjälle eteenpäin. Tämä vaatii luonnollisesti innostusta uudelta järjestäjältä.

Hyvä tapa kerätä palautetta on tiedustella yleisöltä tapahtuman onnistumisesta. Myös eri toimikuntien vetäjät tietävät, miten tavoitteissa on onnistuttu. Palautteen käsittely ja toimenpiteiden suunnittelu seuraavaa tapahtumaa varten edesauttaa jatkuvan parantamisen aatetta.

Forssan kuninkuusravien 2006 ja Finnderbyn 2007 jälkeen tapahtumien avainhenkilöt kokoon tuivat arvioimaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Molemmissa tapahtumissa saatiin esimerkiksi jätteitä hyötykäyttöön lajittelupisteillä 80-90%. Tapahtumien koko jätemäärästä saatiin talteen 40 ja 60 %. Koska Kuninkuusraveissa etenkin ensimmäisenä kilpailupäivänä lajitteluneuvoja oli liian vähän, varauduttiin seuraavan vuoden Finnderbyyn suuremmalla neuvojen määrällä. (Kuitenkin jälkiarvioinnissa esille nousi kysymys, onko kolme jätelajetta liian paljon, mikäli neuvoja ei ole jatkossa yhtä paljon. Yleisesti ottaen pilottitapahtumissa tavoitteet saavutettiin hyvin.)

Katseet ympäristöasioihin

Hevosten hyvinvointiin ja turvallisuusasioihin on Finnderbyssä panostettu aina. Nyt on aika kiinnittää katseet ympäristöasioiden parempaan hoitoon. Tämän kesän Finnderbyssä puhaltavatkin uudet tuulet Derbyn ympäristöhuollossa: ensimmäistä kertaa Finnderbyssä lajitellaan jätteitä, jotta kaatopaikalle menevän sekajätteen määrä vähenisi. Lajittelu tehdään lajitteluneuvojen avustuksella.

Sekajätteen vähentäminen on nyt entistä helpompaa, sillä tapahtumassa käytetään biohajoavia, maissitärkkelyksestä valmistettuja BioWare- oluttuoppeja sekä viinimukeja. Derbyssä käytössä olevat lautaset sekä leipälautaset kuuluvat myös tähän sarjaan. BioWare- astiat on valmistettu luonnon materiaaleista, ja ne maatuivat täydellisesti teollisissa kompostointiprosesseissa.

Jätteet lajitellaan kolmeen jättejakeeseen:

Biojäte: Ruoantähteet, oluttuopit ja viinimukit (maissitärkkelyksestä valmistetut), biohajoavat lautaset ja leipälautaset (sininen reunakoriste), talouspaperi ja paperiservietit, puiset jäätelö- ja hammastikut sekä kahvinporot suodattimeen.

Energiajäte: Muoviset aterimet, muovipinnoitetut pahviastiat (kahvimukit) karkkipussit, kolmioleipärasiat, salaattirasiat sekä muut pakkausmuovit, likaiset paperit ja pahvit, styrox.

Sekajäte: Lajittelematon sekajäte kuten metallia sisältävät jäätelö- sekä karamellipaperit, PVC –muovi.

Lajittelupisteitä derbyalueelle tulee yleisön sisääntulopaikalle, ravintola Ajomestariin, Derbyravintolaan sekä VIP- tilaan. Lisäksi derbyalueelle tulee sekajäteroskiksia. Anniskeluravintoloihin tuodaan ns. mukimikkoja eli putkia, joihin oluttuoppeja voidaan kerätä sisäkkäin. Lajitteluneuvojat tulevat alueen 4H-yhdistyksestä sekä partiolaisista.

Jätteiden lajittelun lisäksi talleilla pyritään pitämään lantalat puhtaana sekajätteestä sekä rohkaistaan yleisöä tulemaan paikalle kimppakyydein ilmapäästöjen vähentämiseksi. Ympäristöasioiden lisäksi erityistä huomiota tänä vuonna kiinnitetään myös paloturvallisuuteen. Tupakointipisteiden perustaminen lisää samalla myös yleisön viihtyvyyttä. Hevosten hyvinvointi on luonnollisesti keskiössä, niin kuin aina ollut – ja tulee aina olemaan.

Lisätietoa hevostalouden ympäristö-, hyvinvointi- ja turvallisuusasioista löytyy internetistä www.equinelifelife.fi.

Kuva 21. Finnderbyn 2007 käsiohjelmassa julkaistiin tietoisku toimenpiteistä

8 Ympäristöjärjestelmän hyödyt

Ympäristöjärjestelmän ensisijainen tarkoitus ja toivottu tulos on ympäristönsuojelun tason parantuminen. Järjestelmän ytimessä on myös ympäristövahinkojen ennalta ehkäiseminen, eli riskienhallinnan parantuminen. Erityisesti suurissa tapahtumissa riskienhallinta on keskiössä.

Usein tapahtumissa ei kerätä tietoa energia- ja materiaalien kulutuksesta. Näiden virtojen tunnistaminen ja tilastotiedon kerääminen on ympäristöjärjestelmän yksi tulos. Lisäksi, kun virtoja onnistutaan vähentämään, tuloksena ovat myös kustannussäästöt tehostuneen toiminnan ansiosta (vähentynyt raaka-aineiden tarve, energian kulutus tai jätemäärä).

Yksi yleisesti tunnettuja ympäristöjärjestelmien hyötyjä on ns. harmaiden alueiden haltuunotto, eli sellaisten osa-alueiden, jotka eivät

varsinaisesti kuulu kenenkään vastuulle.

Ympäristöjärjestelmää ylläpidettäessä organisaatio ennakoi tulevia säädöksiä, tai järjestelmää rakennettaessa tuo esiin puutteita lainsäädännön noudattamisessa. Lainsäädännön ennakointi lisää varmuutta liiketoiminnassa ja vähentää taloudellisia riskejä.

Ympäristö-, turvallisuus- ja hevosen hyvinvointiasioiden systemaattinen parantaminen luo uutta, nykyaikaista imagoa tapahtumalle. Järjestelmän tuoma avoimuus ja luotettavuus sekä todennettavuus viestinnässä ja markkinoinnissa tuovat uskottavuutta. Avoimuuden myötä myös suhteet tapahtuman naapurustoon voivat parantua. Parhaimmillaan vihreä imago voi olla kilpailutekijä. Molemmissa pilottitapahtumissa yleisöltä saatiin pelkästään positiivista palautetta ympäristöasioiden huomioimisesta.

LOPUKSI

Tässä vaiheessa opasta hevostapahtuman järjestäjällä on työkalut hevosen hyvinvointi-, ympäristö- ja turvallisuusjärjestelmän rakentamiseen.

Seuraavien kysymysten avulla voi tapahtuman järjestäjä tarkistaa, ovatko järjestelmän perusasiat kunnossa.

Kysymykset	EI	KYLLÄ	HUOMIOITAVAA
Nykytila-analyysi			
Onko tapahtuman lakisääteiset ja muut vaatimukset tunnistettu?			
Pysyykö tapahtuma lakisääteisten muutoksissa ajan tasalla?			
Pysyykö tapahtuma muiden vaatimusten (keskusjärjestöjen vaatimukset, kilpailusäännöt...) muutoksissa ajan tasalla?			
Onko tapahtuman ympäristö-, turvallisuus- ja hevosen hyvinvointinäkökohdat tunnistettu?			
Onko aikaisemmat poikkeus- ja hätätilanteet tutkittu?			
Näkökohdat ja vaikutukset			
Onko hätätilanteissa syntyviä mahdollisia ympäristövaikutuksia tunnistettu?			
Onko tapahtuman merkittävät ympäristö-, turvallisuus- ja hevosen hyvinvointinäkökohdat määritetty?			
Onko varmistettu, että tapahtuman toimintoihin liittyvät muutokset päivittyvät myös ympäristö-, turvallisuus- ja hevosen hyvinvointinäkökohtiin?			
Toimintaperiaatteet			
Onko tapahtumaan tehty toimintaperiaatteet (ns. ympäristöpolitiikka)?			
Onko toimintaperiaatteissa sitouduttu jatkuvaan parantamiseen ja ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseen sekä lakisääteisten vaatimusten noudattamiseen?			
Ovatko toimintaperiaatteet julkisesti saatavilla?			
Ohjaavatko toimintaperiaatteet ympäristö-, turvallisuus- ja hevosen hyvinvointipäämäärien ja -tavoitteiden asettamista?			
Hätätilanteet			
Onko tapahtuman mahdolliset hätätilanteet tunnistettu?			
Onko tapahtuman hätätilanteita varten suunniteltu korjaavia ja ehkäiseviä toimenpiteitä?			
Onko hätätilanteita varten harjoiteltu?			
Onko tapahtumaan laadittu pelastussuunnitelma?			
Onko pelastus-, poliisi-, terveys- ja ympäristöviranomaisiin oltu yhteydessä?			

Päämäärien ja – tavoitteiden asettaminen			
Onko päämäärät valittu merkittävien näkökohtien mukaisesti?			
Onko jokaisesta päämäärästä johdettu tarkat ympäristötavoitteet?			
Onko tapahtuman merkittäviin näkökohtiin ja niihin liittyviin ympäristöpäämääriin ja – tavoitteisiin liittyvät mittarit määritetty?			
Tarkastellaanko ja päivitetäänkö päämääriä ja tavoitteita säännöllisesti?			
Onko lainsäädännön ja sidosryhmien näkökohdat on otettu päämäärien ja tavoitteiden päivytyksessä huomioon?			
Tietoisuus, motivaatio ja koulutus			
Tiedotetaanko lakisääteisiin ja muihin vaatimuksiin liittyvistä asioista tapahtuman työntekijöille?			
Tuntevatko kaikki työntekijät tapahtuman toimintaperiaatteet sekä toimintaohjeet hätätilanteissa?			
Onko kaikki työntekijät perehdytetty tehtäviinsä?			
Onko niille työntekijöille järjestetty koulutusta, joiden työllä voi olla merkittäviä ympäristövaikutuksia (esim. keittiöhenkilökunta)?			
Tiedonkulun varmistaminen			
Onko merkittäviin ympäristönäkökohtiin liittyville toiminnoille tehty kirjalliset toimintaohjeet?			
Onko ympäristöjärjestelmästä tiedotettu ulkopuolisille sidosryhmille?			
Miten tapahtuman työntekijöiden ja ulkoisten sidosryhmien huolenilmaisut otetaan vastaan ja kuka on vastuussa niihin vastaamisesta?			
Ovatko tapahtuman toimintaperiaatteet julkisesti saatavilla?			
Järjestelmän dokumentointi			
Löytyvätkö toimintakäsikirjasta viittaukset kaikkiin ympäristöasiakirjoihin ja –tallenteisiin?			
Pidetäänkö kansiota ajan tasalla?			
Löytyykö tiedostoista todisteita ympäristöohjelmien toteuttamisesta, kuten tallenteita arvioinneista, koulutuksista, tavoitteiden toteuttamisesta?			
Ovatko kaikki toimintaohjeet työntekijöiden saatavilla?			
Arviointi			
Onko jokaiselle päämäärälle valittu vastuuhenkilö, joka vastaa tavoitteiden toteuttamisesta?			
Arvioidaanko järjestelmää säännöllisesti?			
Kirjoitetaanko arvioinnin tulokset ylös?			

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS:

Kuhanen, M. 2004. Kuninkuusravit – tapahtuman suunnittelu ja toteutus. Opinnäytetyö, HAMK. 50 s.

Kuluttajavirasto 2004, 15-16

Laininen 2003. Suunnistuksen MM 2001 Tampereella. Ympäristöohjelman loppuraportti. Suomen ympäristöopisto Sykli. 68 s. + liitteet.

Pesonen, H-L., Hämäläinen, K. & Teittinen, O. 2001. Yrityksen ympäristöjärjestelmän rakentaminen. Kauppakaari, Helsinki 2001. 132 s.

Pöyhönen, T. 2008. Kuninkuusravien ekotehokkuus. HAMKin opinnäytejulkaisuja 1/2008. Saatavilla osoitteessa <http://www4.hamk.fi/julkaisut/tiedostot/TanjaPoyhonen.pdf>

Raviradan turvallisuusopas 2004. Suomen Hippos ry, Tapiola-ryhmä, raviradat. 28 s.

Roskajoukko. Tapahtumanjärjestäjän käsikirja. Kuinka järjestää toimiva jätehuolto yleisötapahtumassa. 37 s.

Suomen Hippos ry 2006. Ravikilpailusäännöt. 25 s.

Suomen Hippos ry 2006. Ravikilpailijan kilpailuvakuutus – vakuutusehdot. Kilpailukutsut –lehti. Tammikuu 2006, s.10.

Piminäinen, K. 2005. Hevoset ja työturvallisuus. Työturvallisuuskeskus. 64 s.

Välikylä, T. 2003 (toim.): Turvallinen yleisötilaisuus. Ympäristö ja terveys-lehti. Vammalan kirjapaino 2003. 2. painos. 96 s.

Ympäristöministeriö 2005. Yhdyskuntajätehuollon vastuu- ja kilpailukysymykset, työryhmän mietintö. Ympäristöministeriön moniste 153. Edita Prima Oy. 100 s. Saatavilla osoitteessa <http://www.ymparistoyritykset.fi/files/yy1/pdf/Moniste153Yhdyskuntajätehuollonvastuu-jakilpailukysymykset1.pdf>

Ympäristöopas tapahtumien järjestäjille 1999. Matkailun edistämiskeskus, Kauppa- ja teollisuusministeriö, Ympäristöministeriö ja Suunnittelukeskus Oy. Eräsalon Kirjapaino Oy, Tampere 1999. ISBN 951-731-033-1. 44 s.

www.ymparisto.fi
www.finlex.fi
www.equinelife.fi

HEVOSTAPAHTUMAN RISKIARVIOINTI

TAPAHTUMA:		TARKASTELUN KOHDE:	ARVIOIJAT:	PÄIVÄMÄÄRÄ:		
RISKIN KUVAUS	RISKIN SYYT JA TAUSTATEKIJÄT	SEURAUKSET	RISKIN SUURUUS	TOIMENPITEET RISKIIN VARAUTUMISEKSI	AIKATAULU JA VASTUU-HENKIÖ	ASIA HOIDETTU (pvm ja allekirjoitus)

Lähde: Pk-yrityksen liikkeriskit (PK-RH® –hanke. Julkaisija VTT)

Hyötykäyttöön kelpaavat jätteet

Jäte	Kelpaa	Mitä tulee	Ei kelpaa
Biojäte	Hedelmien, juuresten ja kananmunien kuoret Ruoantähteet ja pilaantuneet elintarvikkeet Kalojen perkuujätteet Kahvin ja teen porot suodatinpapereineen Käytetyt talouspaperit Puutarhajätteet ja kukkamulta Pahviset kananmunakennot	Kompostimultaa	Tupakantumpit Tuhka Tekstiilit Imurien pölypussit
Keräyspaperi	Sanoma- ja aikakauslehdet Mainosposti Kirjekuoret (myös ikkunalliset) Piirustus- ja kopiopaperit niitteineen	Sanomalehtipaperia	Vaha- ja muovipintaiset paperit Märät ja likaantuneet paperit Pahvit ja ruskeat pahvit sekä ruskeat paperikassit Kääre- ja lahjapaperit Paperisäkit Pehmopaperi
Keräyspahvi	Aaltopahvit Ruskea kartonki Voimapaperi Paperisäkit	Hylsykartonkia	Märkä ja likainen pahvi Folio- ja kelmupahvi Styroksi
Keräyskartonki	Kartonkitölkit (mehu-, maito-, viini- ja pesuainetölkit) Kartonkipakkaukset (muro- ja keksipaketit, pizzalaatikat, kananmunakennot) Kartonkiset kertakäyttöastiat Paperikassit ja -säkit Paperipussit (sokeri- ja jauhopussit) Paperihylsy	Hylsykartonkia	Likaiset ja huuhtelemattomat pakkaukset Muovit Styroksi
Keräyslasi	Lasipurkit ja -pullot Lasiastiat	Lasivillaa, lasipakkauksia	Keramiikka ja posliini Ikkunalasi Autonlasi, lämpöläsi Duralex- talouslasi Kuumuuden kestävä lasi (uunivuokat) Lankavahvisteinen lasi

Jäte	Kelpaa	Mitä tulee	Ei kelpaa
Pienmetalli	Hevosenkengät Säilyke- ja juomatölkit Pienet metalliesineet Puhtaat alumiinivuoat Foliot, korkit ja metallikannet Tyhjät maalipurkit	Uutta metallia	Sähkö- ja elektroniikkalaitteet Maalipurkit Kaapelit Paristot ja muut ongelmajätteet
Keräysmetalli	Pienmetalli (ks. yllä) Metalliromu Kaapeliromu Emalipinnoitteiset astiat	Metalliteollisuuden raaka-ainetta	Maaliset tynnyrit Huonekalut
Energiajäte	Auma- ja paalimuovit ja suursäkit Muu muovi- ja pakkausmuovi (ei PVC) Likaiset paperit ja pahvit Puupakkaukset Styroksi Paperipyyhkeet	Kierrätyspolttoainetta, ja lopulta energiaa	Paalinarut Kyllästetty puu Kipsilevyt ja eristeet Biojäte PVC Hygieniatuotteet (vaipat, siteet) Ongelmajäte Kivi, hiekka ja maa-aines

Ympäristöohjelma 2008–2009 Hevostapahtuma	Tavoite: Sekajätteen määrän vähentäminen 30 % vuoteen 2007 verrattuna.	
Mittari: g sekajätettä / ihminen / tapahtuma	Vastuuhenkilö: Inkeri	Informaatiolähde: Jäteyhtiön laskutus
Toimenpiteet: Jäteastioiden hankkiminen lajittelua varten	Riikka	Laskutus
Lajitteluneuvojen rekrytointi ja koulutus	Inkeri	
Sopivien astioiden valinta ravintoloihin lajittelua silmälläpitäen	Erkki	Tukkulaskutus
Talkoolaisten ja työntekijöiden neuvonta lajitteluun	Hanna	
Toimintaohjeet kaikille talkoolaisille sekä muille työntekijöille lajittelusta	Johanna	
Lajitteluohjeen julkaiseminen käsiohjelmassa	Miia	Käsiohjelma
Huomautettavaa: Sovittava jäteyhtiön kanssa etukäteen punnituksesta!		

